MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 252-Barcelona, dijous, 30 novembre de 1933

ADMIT A LA BIBLIOTECA ATENEU BARCELONÈS

Esperem que García Sanchiz vingui a fer una «charla». Serà ocasió per a tornar al bon vell temps del catalanisme.

METAFISICA I POLITICA

Les actuals dretes i el dogma

Al fons de totes les discussions entre la política d'esquerra i la de dreta, hi ha una qüestió metafísica. L'esquerra i la dreta — termes que acceptem perquè estan legitimats per un ús llargament secular — ocupen dues posicions diametralment oposades respecte al problema del pensament i l'acció.

L'esquerra es basa en el respecte absolut al pensament humà. L'home, pensant sobre totes les coses, les perfecciona incessantment. Com a corollari d'això, voler impedir l'expressió del pensament és un crim de lesa humanitat. Es evident que els pensaments que neixen cada dia generalment són estèrils o inconvenients. Però enmig d'un milió d'inútils es troba el que duu el progrés. Estroncar el doll dels pensaments és no voler escoltar el missatge salvador; el poble, a la llarga, sap discernir entre la veritat i la mentida, per una mena de selecció natural. L'esquerrisme, per aquesta mateixa raó, és enemic de dogmes i doctrines tancades. Combat els prejudicis, perquè són altres tants obstacles a la naixença del pensament. L'esquerrisme és inexplicable sense el predomini d'una filosofia racionalista. I l'esquerrisme n'és tant de racionalista que quan hom és esquerrà no tant per raó com per mística, llavors esdevé extrem esquerrà i la mentalitat dogmàtica i poc racional s'assembla gairebé en tot a la d'un home de dretes.

Perquè la dreta suposa, a la seva vegada, una filosofia pragmàtica. Respecte a la realitat o a l'acció per l'acció. D'ací les dues branques, la conservadora i la feixista. Els uns són partidaris de no tocar les coses de com estan. El fet que *siguin*, és a dir, que *existeixen*, les consagra com a única certesa moral possible. La resta és somni, follia, o encara pitjor, maldat. La segona mena de persones de dreta, que adoren l'acció per l'acció, creuen que l'autoritat i la jerarquia poden crear realitats més fortes i més existents que l'individu. Situant llur ideal en un pla dogmàtic creuen que és lícit posar-se a realitzar-lo amb totes llurs forces: si ells són prou forts, seran la veritat, ja que l'ésser o no ésser, en darrera anàlisi, són una mera qüestió d'energia. L'energia és a la base de la creació. Les coses no tenen pas força perquè són. A l'inrevés: són perquè tenen prou força per ésser.

Històricament, la mentalitat conservadora ha donat les monarquies; la feixista, les dictadures; l'esquerrana, les democràcies.

Però en l'època actual, les democràcies i les dictadures són les úniques formes vivents; la monarquia, i, per tant, el conservadorisme, són fenòmens avui arreconats al museu de records d'èpoques passades.

Així la disputa entre esquerres i dretes s'ha convertit en una lluita entre la democràcia i el feixisme. Les escasses forces conservadores que, d'una manera vergonyant i amb lèxic tot sovint manllevat de l'esquerrisme, han volgut barrar el pas de les esquerres, s'han vist colgades per una onada de feixisme. Perquè la filosofia pragmàtica que senten les multituds mundials que no són racionalistes, no és la del repòs — que no escauria en una època trasbalsada com l'actual —, sinó la de l'energia creadora.

Per un cantó lluiten els que creuen en el pensament com a font de les realitats polítiques progressives. Per l'altre, els que ho esperen tot de la força i de la voluntat, elles, segons ells, sabran crear del no-res un ordre i una estructura social, si no progressius, almenys nous.

Per això el dretisme actual ocupa una posició tan peculiar envers els dogmes: se'n serveix i els exalta per tal com representen una força que pot servir com a eina de domini (verbigràcia, el catolicisme ateu de l'*Action Française*; el vaticanisme de Mussolini; l'actitud dels *católicos* d'Espanya); però els persegueix sempre que poden plantar cara. D'això, ultra exemples actuals a Alemanya, n'hi ha tants com se'n vulguin en tots els temps cesaristes. Sense anar més lluny, a l'Espanya dels Austries, tan semblant en alguns aspectes a l'Alemanya nazi. Carles V i Felip II enviaren sovint tropes contra Roma i el Pontificat. Lluís XIV, dictador més que sobirà, tingué una cura extraordinària de sotmetre l'Església a l'Estat, tot i conservant-la com a instrument de govern. La monarquia d'Alfons XIII, erigida en dictadura, obtingué del Vaticà, a canvi de petites concessions espectaculars, el famós i escandalós decret contra la llengua catalana, etc. El dretisme actual, per una paradoxa, és incompatible amb els dogmes.

Gil Robles

Llavors, per un curiós fenomen de transposició, resulta que l'esquerrisme, enemic dels dogmes no pel seu contingut en si, però sí per tal com limiten el camp especulatiu de la raó humana, i, de tota manera, tolerant-ne l'exposició i apologia, com a maneres de pensar que ells són, es troba, al capdavall, ésser l'única forma de política que avui dia pot coexistir amb totes les creences. Per això una entitat guardiana d'uns dogmes, com és ara el Vaticà, avui pot admetre teories fonamentalment esquerranes com la separació de l'Església i l'Estat; teories que no es podrien sostenir gens en una organització feixista on l'Estat ho és tot i res no pot existir separat d'ell.

Aquesta paradoxa que avui s'insinua, d'ací pocs anys serà visible a tothom; i si la República cau dins un feixisme, molt ens vindria de nou que els catòlics de la República espanyola, particularment els catalans, no ho hagin d'apendre escrit amb un alfabet més entenedor i contundent que el d'aquestes columnes del nostre setmanari.

A la pàg. 2: **Els camins de Xanghai. El camí del sud: de Port Said a Singapur,** per Ramon Pei.

A la pàg 3: **G. K. C. contra G. B. S. Els intel·lectuals i el govern del món,** per R. Tasis i Marca.

De Dijous — a Dijous

Ja ens acostem a acabar la segona setmana de vaga de tramvies, metros i autobusos, que, sense que ningú sàpiga ben bé per què, es declarà arran de la diada electoral. Però aquell dia la gent tenien altres coses en què pensar i no s'hi amoïnaven massa. D'altra banda, la majoria de ciutadans voten prop del seu domicili i no s'adonaren gaire de la manca de transports en comú. Fins s'anava més tranquil pels carrers, i això, en diumenge, que no es té gran pressa, encara és un avantatge. Només potser algun apoderat que no podia disposar d'auto renegà una mica; però la gran massa de ciutadans s'impressionà poc, tret del ciutadà Vàchier, enemic declarat dels tramvies, que aquests dies no s'hi deu veure de content.

I el pitjor és que tampoc s'ha impresssionat gaire els dies següents, o almenys ho sembla. En efecte, és desproporcionat el perjudici que realment causa la manca de vehicles de transport en comú, amb la relativa indiferència de gran part del públic que el ressent.

Gairebé es diria que s'ha demostrat l'escassa necessitat d'aquells mitjans de trasllat, si no ens constés el desgavell i els danys que produeix, els quals recauen precisament sobre la part més considerable de la població, i la que, per la seva situació econòmica, de menys facilitats disposa per a suplir la manca de tramvies, metros i autobusos.

Amb pocs vehicles posats en circulació, i conduïts, sobretot els primers dies, per personal inexpert, són molts els que han de practicar un footing *— que potser els serà molt higiènic, però que no tenen cap ganes de fer —, o bé resignar-se a despendre en taxis, o a no dinar a casa, que també representa una despesa.*

I si el públic s'ho ha pres amb un cert fatalisme, i no sembla massa impressionat i s'acontenta de rondinar, el governador s'acontenta explicant als periodistes que avui han circulat tres cotxes i mig més que ahir, que s'han detingut alguns subjectes que practicaven coaccions, etc.

I l'empresa no diu gran cosa més.

Els que es planyen, públic en general, carters i empresaris d'espectacles, ho fan amb resignació, i tot marxa gairebé igual, diríem, si no fos que marxa, diuen, una mica millor perquè cada dia circulen tres o quatre vehicles més, la qual cosa vol dir que dintre uns quants mesos, si segueix aquest ritme, els serveis estaran normalitzats. Ja és tot un esdevenidor.

Realment, si hi ha prou paciència per part de tothom, és un procediment suau i sense sacsejades d'acabar una de les vagues més poca-soltes que s'hagin produït mai en aquesta Barcelona que n'ha vistes tantes i que ja s'ha avesat tant a pensar que no ve d'una, que la situació anormal és la norma, sense que per part de ningú es demostri un interès massa viu a acabar amb aquest estat de coses que és més lamentable perquè, demés d'un estat d'intranquillitat, ho és de bestiesa crònica.

Potser si que aquest sistema d'acabar les vagues per esgotament, per inanició podriem dir, és eficaç. Però necessita tant de temps que, francament, en aquest cas concret dels transports en comú, és de pensar que el senyor Selves el deixarà en testament al seu successor, i aquest a l'altre, i així successivament. — X.

MIRADOR INDISCRET

Circumscripcions imaginàries

Hom sap que el senyor Lluís Bru, expresident de La Falç, fou candidat i després diputat al Parlament català, gràcies a l'amistat de l'aleshores conseller de Governació, el senyor Josep Terradelles.

Ara, amb motiu de l'escissió produïda a l'Esquerra pel grup de *L'Opinió*, hom creia que el senyor Bru seguiria el seu amic i gairebé autor de la seva carrera política. Però el senyor Bru preferí restar fidel a la disciplina (!) de l'Esquerra. Alguns ho han comentat en aquests termes:

—I això que és diputat per Terradelles!

Diputat per Foronda

Una altra circumscripció imaginària, però ben real. El radical senyor Josep Pérez de Rozas, prou conegut a Barcelona, ha sortit elegit ara diputat per Jaén. El secret de l'elecció és que en el vell règim el senyor Pérez de Rozas feia a Jaén les eleccions del marquès de Foronda.

Actualment, naturalment, el famós marquès barceloní no pot presentar-se. I vetaci que diuen que el seu agent electoral li demanà que volgués escriure als seus amics de Jaén, que aprofitessin llur entusiasme i llur organització electoral per a elegir-lo a ell.

Com si diguéssim, un traspàs de clientela.

Una flor

El vespre de les eleccions, al balcó del setmanari *La Rambla* apareixia pissarra darrera pissarra amb els resultas dels pobles de la província, favorables del tot a l'Esquerra. En canvi, mai no acabaven d'arribar els resultats dels diversos districtes de la ciutat, en els quals la victòria era de la Lliga.

Per això, quan l'endemà a la redacció de *L'Opinió* s'assabentaren que a Masquefa, poble del districte d'Igualada, la Coalició havia obtingut — cas únic entre tots els pobles catalans — majoria de vots, algú proposà humorísticament treure una pissarra amb el resultat al balcó.

Certificat tortuga

L'escrutini de les eleccions de la ciutat de Barcelona fou una cosa més que laboriosa. Fou una epopeia. Una epopeia, però, més divertida que les que va cantar Homer.

El divertiment anà a càrrec, d'una manera especial, del senyor Tauler, secretari de l'Esquerra.

Va presentar el primer certificat als dos dies i mig d'escrutini.

—Vaja, senyor Tauler — li digué el senyor Anguera de Sojo —, el felicito!

Noblesa i popularitat

També féu més passadores les hores dels periodistes el comte de Güell.

Amable com sempre, els prodigà les atencions.

—Deu ésser un dels nobles més antics de Catalunya? — li preguntà un repòrter.

—Ja veurà — contestà el comte —. De més antics que jo, n'hi ha. El que passa és que jo sóc més popular que ells.

Un gerro d'aigua freda

El divendres al migdia va córrer, per l'Esquerra, un raig d'esperança. Es deia que les majories eren guanyades. Es deia que s'havia fet l'escrutini dels sis primers districtes, en els quals estan compresos els adversos, i que el resultat era de sis mil vots a favor.

Un militant que coneix bé la gent de la Lliga, tirà un gerro d'aigua freda damunt dels entusiastes.

—Deixeu-vos d'illusions — els digué —. La Lliga va dir a un quart de nou del diumenge que guanyava a Tarragona, a Lleida i a Barcelona-ciutat. Ha guanyat, en efecte, a Tarragona. Ha guanyat a Lleida. I, desgraciadament, guanyarà a Barcelona-ciutat.

Cambossing? Borroughs!

Tothom pogué observar a *La Veu* del dia 22 de novembre, que a la llista dels resultats de les eleccions de Barcelona-Ciutat, el senyor Bastos, de la Lliga, anava per sota del senyor Mestre, de l'Esquerra: 125.259 vots contra 126.264.

Això ocasionà tan viva contrarietat al senyor Bastos, que hom afirma que arribà a vessar llàgrimes i a picar de peus, però en veure que no li valien aquests posats ni les seves incursions a Verdum, el dia de la segona votació, acudí al *sanctum sanctorum*.

El cert és que, com que els recomptes de la Junta del Cens no avançaven, foren requerides unes quantes «Borroughs», les quals acudiren, sollícites, junt amb els maquinistes calculadors.

El pobre Tauler, que li diu En Pere Coromines, es quedava amb un pam de nas cada vegada que sentia cantar els totals, però com que els de l'Esquerra desconeixien el mecanisme, havien d'acceptar, cap-cots i sense control, les xifres dels «experts». Dins les albors del diumenge 26 de novembre, els 126.174 vots del senyor Francesc Bastos irradiaven amb lluissors metàlliques, tot deixant a l'ombra l'infortunat Josep Mestre i Puig.

Com més comptes, pitjor

Aquest laboriós escrutini fou de resultats fatals per a l'Esquerra. Cada vegada que es procedia a un nou recompte, resultaven deu, dotze, catorze vots més per secció, a favor de la Lliga.

Al cap d'unes quantes repeticions de l'operació, el Sr. Bastos ja sortia diputat; però els de l'Esquerra, impertèrrits, seguien demanant que es tornés a comptar.

—Aneu fent, aneu fent — observà algú —. A veure si de tant comptar En Vendrell també sortirà diputat...

L'art de saber perdre

Contràriament als elements de l'Esquerra Republicana, la derrota electoral no ha fet perdre la serenitat ni l'humor als candidats de la Coalició d'Esquerres.

L'advocat Xavier Regàs, que es presentava per la circumscripció de Barcelona-província, deia l'endemà de les eleccions:

—M'han votat cinc mil persones. No sé si anar-los a donar les gràcies personalment o bé invitar-les totes a un sopar...

Però vetací que després de l'escrutini oficial, resultà que els electors d'En Regàs eren gairebé deu mil. El candidat comentà:

—Decididament, els aniré a donar les gràcies.

Eleccions i humor

Un altre dels humoristes fou En Banús, un altre candidat de la Coalició, el qual el dia de les eleccions circulava per la província amb una màquina de calcular dalt del cotxe.

Un company de candidatura li deia a la fi de la jornada:

—Mira que dur una màquina, quan els vots que hem tingut gairebé podem comptar-los amb els dits!

Previsió

Algú demanava que els tramvies fossin proveïts d'un botiquí mèdic, degut als repetits accidents que originava la conducció amateur d'aquests dies.

L'altre dia, a la Rambla, veiérem un cotxe de la línia Arenes-Drassanes que portava penjada al davant una gran corona de crisantems.

Trobem que això és ja un excés de previsió.

Et dius Pons i no et crec

Està anunciat al Romea, per al dia 7 de desembre vinent, el debut de la companyia castellana que representa *El divino impaciente*.

Pensem anar-hi. Pensem anar-hi per a veure si sentim aquell famós apuntador Francisco Pons, que féu constar entre parèntesis, a les llistes de companyia, que és *andaluz*.

Volem convèncer-nos que l'accent és sevillà i no de Granollers.

Això de Pons ens sona!

Ens sona massa!

Madura o podrida?

En donar compte *La Publicitat* de l'obra que Millàs-Raurell ha presentat al concurs per al Premi Ignasi Iglésies, deia que, segons es murmura, aquesta obra, que es titula *Fruita verda*, és la mateixa que l'any passat fou carbassejada amb el títol de *Nuri*.

La Publicitat comentava:

«Si fos així, més aviat hauria de titular-se *Fruita madura*.»

Aquest comentari provocà, a una penya de l'Ateneu, aquest altre:

—Madura, després d'un any? Jo crec que el títol més apropiat seria el de *Fruita podrida*.

LA GUERRA CIVIL

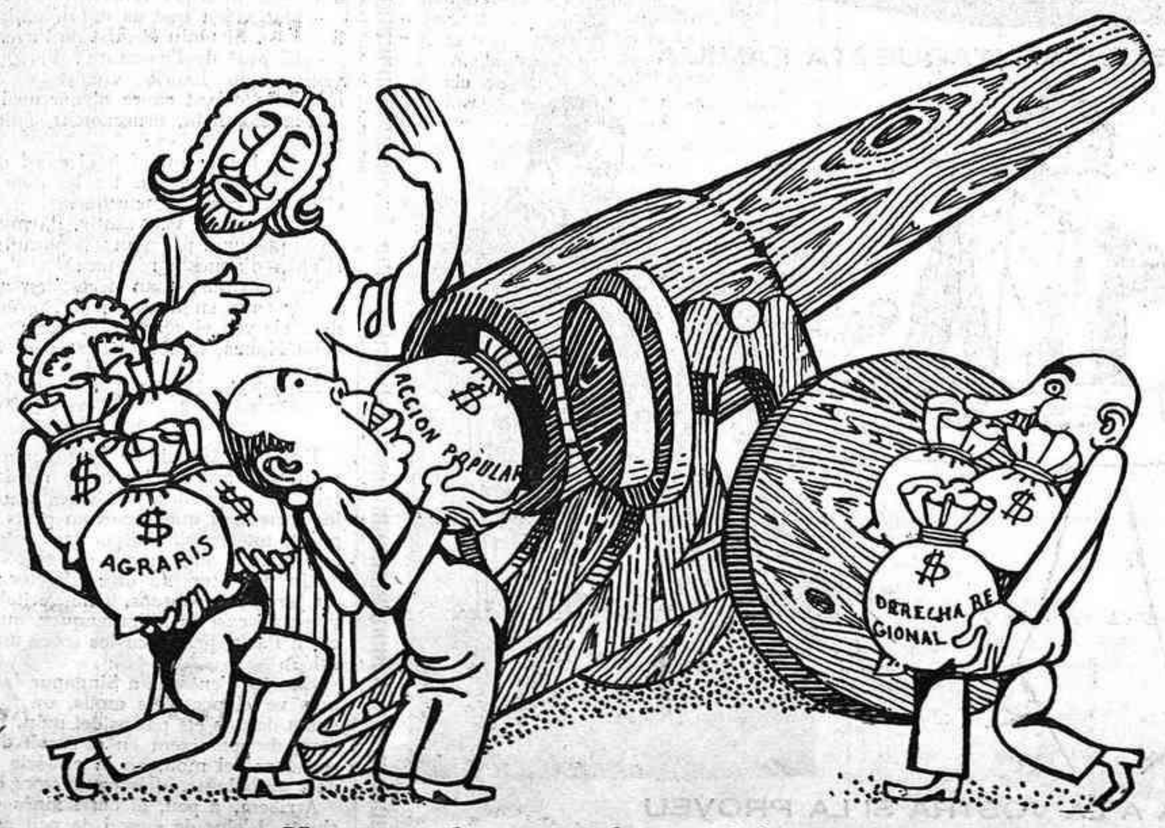

—No ens acabaran pas les municions.
—Però el canó està corcat.

(c) Ministerio de Cultura 2006

Frases il·lustres

Ja és sabut fins per la xicalla, que el diputat al Parlament de Catalunya més xiroi que tenim, és l'illustre músic de Prats de Molló, que es diu Josep Fontbernat.

A la suma de facècies que tan fan destacar la seva personalitat, cal afegir l'observació que el seu seient parlamentari no el té pas als escons del Parlament, sinó en una cadira del Café de la Rambla. Al Parlament, sempre callat; en canvi, al café, demaneu-ne de discursos prolixos i de dites hardianes (de Hardy, el company cinematogràfic de Laurel)!

Fou en aquest café esmentat. Un amic li preguntà què n'havia fet dels seus «cent homes», puix que no se'n sentia parlar gens.

Fontbernat, xiroi com sempre, contestà:

—Els meus cent homes? Ah!, sí; els he canviat per mil... cada mes.

El desesper del senyor Estelrich

El senyor Estelrich ha sortit diputat per la Lliga a Girona. Això ho sap gairebé tothom. Però el que probablement s'ignora, són els treballs que ha tingut el senyor Estelrich per mantenir el paper de *vedette* de la candidatura, com correspon al seu important prestigi. Els elements carlins feien córrer que el senyor Estelrich era *hermano*, i ja se sap que un francmaçó és incompatible amb el catolicisme. Així el director de la Fundació Bernat Metge es veié obligat a fer manifestacions públiques i notòries del seu catolicisme, publicant una carta en què deia que «mai no havia deixat de practicar la religió».

El dia de les eleccions, el senyor Estelrich la va passar negra. Penjat al telèfon, vinga demanar dades i més dades. Un moment va témer de perdre l'elecció i en el seu desesper va exclamar:

—En el pròxim Parlament, la Lliga haurà de fer d'extrema esquerra!

Revolució i guàrdies d'assalt

Amb motiu d'una vaga general a Palafrugell, les xicotes d'aquella població van pendre una part activa a les manifestacions revolucionàries. Quan s'havia de fer agitació, sempre es trobava un estol d'empordaneses esdevingudes ardorosament dones d'acció i disposades a tot.

Com que les coses anaven de mal borràs, el governador disposà el desplaçament d'una vintena de guàrdies d'assalt. Arribar allí els de la porra i parar l'ardor revolucionari de les xicotes, fou tot u. No fou precisament la cara ferrenya el que els impressionà sinó la bella *postura*. Les coses arribaren a un estat que el Sindicat de la C. N. T. va posar una pissarra al local que deia:

«Companyes:

Ojo amb mimar massa els guàrdies d'assalt.»

Senyor governador...!

Els enquitranadors de parets i faistes alhora han desenrotllat aquests dies una activitat digna de millor causa. Les inscripcions preelectorals han estat cada dia més nombroses y amb més faltes d'ortografia. Una de les que ha fet forrolla és la de «*Guelga de lectores*», igualment com una altra que aparegué fa poc en grans caràcters damunt la façana d'una església del carrer de Pere IV, i que deia: «*La religión es el opio del pueblo*».

No us creguéssiu pas, però, que aquesta inscripció fos esborrada tot seguit; passà, simplement, que el rector de l'esmentada església tingué cura de fer desaparèixer les paraules «*opio del*», i la inscripció ha restat convertida en «*La religión es el pueblo*». Els de la F. A. I., com es veu, no devien compta amb l'enginyositat d'aquest rector.

ELS CAMINS DE XANG-HAI (*)

El camí del sud: de Port Said a Singapur

—D'on veniu, vós?

—De Beirut — em respon la bella *partenaire* de ball La *taxi-girl*.

Han ancorat dos vaixells de passatgers a Port Said i el saló de ball de l'Eastern Exchange Hotel és tot ple.

—Es la segona etapa del meu camí a Xang-Hai — afegeix —. Xang-Hai! Diuen que és la Babilònia de l'Extrem Orient. Vós hi aneu, porteu-m'hi.

Prefereixo callar. La noia insisteix:

—Podria passar per la vostra secretària.

Beutats malaies

Amb papers de mecanògrafa he viatjat de Beirut a Port Said.

A la taula, segueix:

—M'heu dit que aquestes quatre noies viatgen soles. On van?

—Una a Addisabebba, per Djubuti. Una altra a la colònia holandesa dels Estrets de Malaca, crec a Medan. La rossa a Singapur i la més alta a Xang-Hai.

Intento canviar de conversa. Però aquesta amiga insisteix:

—La rossa va a casar-se a Singapur? — em diu lentament —. Es casen molts colonials per poders. Les altres han estat contractades per cases comercials, us han dit. Potser sí.

I afegeix:

—Jo vaig anar de Marsella a Beirut contractada per un empresari de ballets. Tenia el viatge de tornada pagat. Ho exigeixen. Veieu? Ja sóc a Port Said, a la porta de l'Extrem Orient.

—Així vós sou una víctima consentida— li dic en el to més amable que puc.

—Una víctima de què?—salta somrient—. Ah! Es veu que alguna russa us ha fet una escena.

I afegeix, amb aquella gràcia de les franceses:

—Són fantàstiques, aquestes refugiades russes! Al cap de deu anys de viure del joc de l'amor encara us parlen, a vosaltres, els pobres turistes, de violació.

L'orquestra, formada per russos, toca per quarta o cinquena vegada l'*Ay, mamá Inés*!

Abans de marxar, la francesa em diu:

—No em voleu portar a Xang-Hai? Bé, estimat amic. Un dia o altre hi arribaré. Us espanta que us prenguin per un traficant de dones blanques? Em voleu creure, no en parleu d'això en els cabarets de l'Orient. Les dones us pendran per policia i s'apartaran de vós. En canvi, si adopteu una actitud vaga, compreneu?, les tindreu totes a la vostra disposició. Us dic això perquè us desitjo un viatge feliç! A reveure, a Xang-Hai!

Avinguda Eugènia avall, cap als molls, un indígena se m'acosta i em bufa a l'orella:

—*You desire, master, white lady... white madame... signora... French damzelle... italiana... Metisse lady... Russian madame...*

Al mateix temps m'ensenya una pila de postals pornogràfiques. L'aparto amb un cop de colze. L'home em segueix a una distància de quatre passes i recita la mateixa cantarella:

—*White lady... madame blanche...*

* * *

Hem passat el mar Roig, amb el seu vent carregat d'arena dels deserts de l'Aràbia i de la costa africana.

Deixem enrera Djibuti, on les dones negres del Somali francès ens han obsequiat amb unes frenètiques danses de ventre.

Vetací el cap de Guardafui, que sembla un colossal lleó ajaçat cobert de sorra endurida i tallada pel sol i les tempestats. Som en el mar de les perles i de les velles pirateries. El vaixell llisca suaument.

—Adéu, Occident! — diu la rossa que va a Singapur —. L'Orient Llunyà ja no ho és tant.

—Camí de Singapur — li dic —. Ben segur que moltes dones desitgen fer-lo.

Ajaçada sobre una gran cadira de vímet, miss N. parla amb molta indolència:

—La dona segueix l'home, en la lluita per l'existència. Diuen que l'Extrem Orient és la salvació de la vella Europa, endeutada i empobrida. A demostrar-ho!

Arriba un vell colonial anglès, Mr. Lawson. Diu:

—Un temps, els aventurers es deixaven caure a les Amèriques. Avui se'n van a l'Extrem Orient.

La nostra companya completa l'observació:

—Com les dones. Els seguim, bones camarades.

Mr. Lawson pregunta:

—Camí de casament o camí d'amor venal?

—Tant se val!—respon la noia—. Ambdós camins són generosos.

—Bé, bé — fa Mr. Lawson —. N'hi van massa de dones blanques a l'Orient. No totes s'hi casen. De vegades penso que s'inicia una gran ruta de prostitució, cap a l'Orient. Si la Lliga de Nacions, que és l'única que pot fer-ho, no hi posa remei, aquesta ruta serà tan lamentable com el camí de l'Amèrica del Sud — i l'anglès continua:

—Un dia va presentar-se'm al despatx, a Colombo, un hindú que em va dir: «Mister Lawson, *please*, em podeu fer venir per mi una *white madame?*»

La noia es posa a riure de ple.

—Et fa riure una cosa lamentable — li diu l'anglès—. L'hindú m'havia pres per un d'aquests comissionistes que quan els fan una pregunta semblant responen: «*Yes, sir, all right!*» Tot això ens desprestigia als ulls dels homes de color.

La nostra companya diu:

—Això vol dir que els homes de color han descobert els atractius de la dona blanca. Això us hauria d'enorgullir, Mr. Lawson; aquesta admiració per la dona blanca demostra la nostra superioritat sobre les indígenes.

Mr. Lawson replica:

—Perquè som superiors a la gent de color no hauríem de permetre que les dones blanques s'abandonin en els llocs més baixos dels centres comercials de l'Orient. Es humiliant, amics meus!

La noia no es deixa convèncer.

—No tots els homes de color deuen ésser fastigosos i bruts. N'hi haurà de *regulars*, com alguns que surten en les pellícules de cine — diu molt somrient.

La rèplica de Mr. Lawson té la virtut de fer callar la simpàtica i tossuda noia rossa. Li diu molt amablement:

—Qualsevol diria que vós, senyora, no hi aneu casada a l'Orient.

* * *

Després, l'anglès em deia:

—Realment, la dona blanca és molt desitjada pels homes de color. Es més voluptuosa que les indígenes, i una novetat. Quan una dona blanca passa pel carrer, els homes de color s'aturen a mirar-la. La Venus blanca es complau a accentuar els seus atractius. En la residència dels colonials, tots els servents, de color, són com uns espies de les relacions amoroses dels blancs. Pels clubs de nit corren, sobre aquest punt, unes històries molt picants, que demostren l'interès amb què aquests pobres diables de l'Est segueixen les relacions sexuals de la dona blanca.

—Gràcies a aquest espionatge constant dels *coolies*, els celibataris de les petites colònies europees poden conèixer tota la vida íntima de les casades més respectables. En un d'aquests clubs de nit un soltèr americà contava això: «Vaig agafar l'hindú de casa Madame Z... i li vaig preguntar: Què fa la bella madame Z... quan el seu marit l'abraça? I em va respondre: «Fa *houi, houi...*»

—Es lamentable—segueix Mr Lawson—. Però els colonials consideren els servents de color com uns gossos i no s'amaguen de res davant seu. Després vénen raptes, violacions i prostitució de la dona caiguda, vexada i humiliada, i, finalment, la gran caiguda del prestigi de la raça blanca en tot l'Extrem Orient.

* * *

Hem deixat Mr. Lawson a Colombo i una noia holandesa a Belawan, a l'illa de Sumatra.

Arribem davant Singapur a les deu del vespre. El vaixell no pot entrar de nit, i ancora a dos quilòmetres de la boca del port.

Tot el passatge és a coberta. Fa una brisa molt agradable, amb una punta de frescor. Fanals de llum elèctrica marquen el costat del mar de la ciutat i les aigües els reflecteixen, estiradíssims, zigzaguejats.

—Singapur! — em diu la noia rossa, al meu costat —. No us sembla que val la pena d'arriscar molt per veure'n poc?

—Què voleu que us digui, amiga meva— li dic —. Si teniu el gust de l'aventura...

—El gust de l'aventura! Pel gust de l'aventura no hauria vingut a Singapur: m'hauria deixat caure al cor de l'Africa!

I m'acomiada, bruscament, amb aquestes paraules estranyes:

—Als homes que fan el camí de l'Orient els diuen aventurers. I a les dones que fem el mateix camí, prostitutes.

Aquell vespre vaig sentir, davant les llums de Singapur, i per aquestes paraules, l'esgarrifança d'aquesta realitat:

Els orientals, quan necessiten manufactures de cotó, en demanen a Europa i l'Occident els ven el sobrant. Quan desitgen una dona blanca, també la demanen. I algú respon:

—*Yes, sir, all right!*

* * *

Entrem a la rada de Singapur a les sis del matí. Els arbres, les cases residencials, de teulades vermelles, les vetes rogenques de les carreteres que travessen prats d'un verd pujat, tot sembla fet per fer-nos admirar la colonització anglesa.

Un escriptor ha dit: «Lector: coneixeu els jardins japonesos, amb veritables arbres vivents i casetes liliputenques, que es venen car a París, per posar-los sobre una taula de saló?»

Exacte; l'entrada a Singapur és això. Després ve el port, els molls, on formiguegen gents de tots els països del món. Ens hi perdem, desapareixem en el soroll dels descarregadors del moll, en la cridòria dels venedors ambulants, dels conductors de taxis.

Arribem, a peu, al barri xinès de la gran ciutat. L'olor de suor i de pell cuita i bruta, que portem enganxada al nas des de Port Said, s'accentua extraordinàriament. Tot el que es digui sobre la pudor dels barris indígenes de les poblacions del Proper Orient i del Llunyà és poc. La gent hi viu i s'hi passeja com les formigues en un gran formiguer.

Els barris xinesos de Singapur baten el rècord en aquest punt. Són un tast de les ciutats del colossal país dels grocs. Cada portal, una botiga. Els venedors jeuen damunt les fruites i les verdures. Les apiloten amb els peus. Abans i després es passegen per les cloaques dels carrers. Criatures de cinc i de sis mesos són devorades per les mosques i els mosquits, abandonades al mig del carrer.

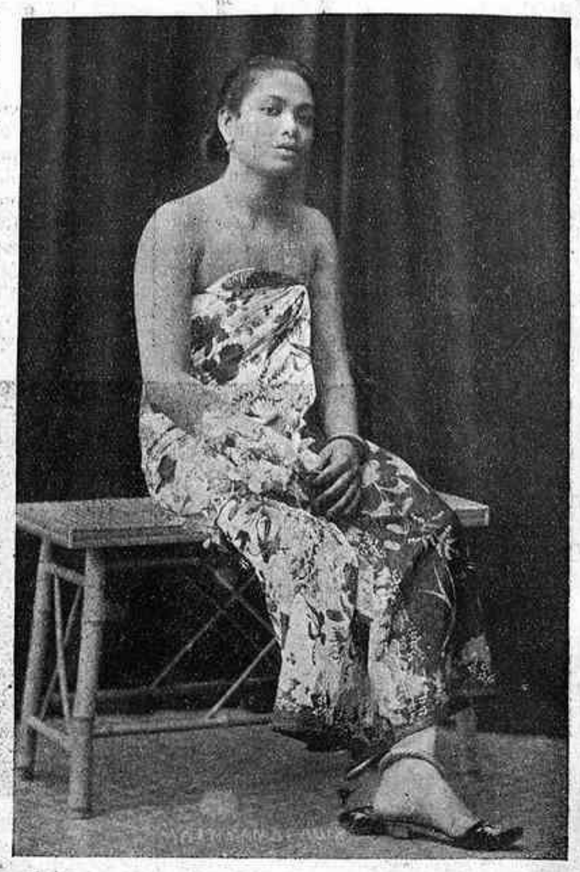

«Professional beauty» malaia

Donem un tomb pel barri hindú. Es menys brut. Aquí i allà, les nostres companyes de viatge són devorades amb els ulls pels indígenes. Alguns les segueixen fins que els fem fugir com es fa fugir un gos: espantant-los amb un gest de braços i un esbufec.

Tornem al barri europeu de la ciutat. Com en totes les colònies angleses de l'Orient, les cruïlles dels carrers són vigilades per hindús fornits, amb turbans blancs al cap. Els carrers són molt nets, asfaltats, amples. Al costat de la misèria dels barris indígenes, l'opulència dels barris comercials anglesos. No hi ha un terme mitjà.

El vespre, deixem les nostres companyes de vaixell al vell Hotel Raffles, on creiem que podran ballar fins que els peus els diguin prou, amb turistes i comerciants, confosos amb els aventurers dintre un smoking d'un blanc impecable.

Nosaltres ens n'anem a un d'aquests famosos clubs de nit.

La colonització anglesa és casta i austera. Els clubs de nit són clandestins; però tothom els coneix. Els viatgers en tenen l'adreça així que posen el peu als molls.

M'acompanya un francès. Està content. Em diu:

—Els colonials anglesos solen dir que els francesos monopolitzem el vici en tot l'Extrem Orient. Veieu? Què me'n dieu d'aquests anglesos que rivalitzen amb els xinesos i els comerciants de Malaia per aconseguir un ball amb les *taxi-girls*?

En aquest club de nit hi ha australianes, poloneses i franceses. També hi ha mestisses holando-javaneses i anglo-xineses.

El meu amic francès continua, satisfet:

—Els anglesos que són aquí acaben de deixar el ball de gala del Raffles. Han portat llurs famílies a dormir al *bungalow* i aquí els tenim, barrejats amb els indígenes, ells, de l'Angleterra del pudor, de l'orgull racial i del puritanisme religiós.

Com que veig que les franceses predominen en el club de nit, trobo excessiu aquest optimisme del meu amic. Però m'explica:

—Aquest predomini ve ja de la gran època de les *tournées* teatrals. La vida colonial es civilitzava. Ja permetia unes distraccions. I van venir artistes de comèdia i d'òpera còmica. Les franceses han estat sempre noies amables, optimistes, cantants lleugeres i gracioses. Però d'això fa molt temps. La majoria d'aquelles artistes es van quedar i s'han escampat per les ciutats de l'Extrem Orient.

I afegeix, després d'una pausa:

—Quasi no hi ha cap anglesa perquè no són tan apreciades com les meves compatriotes, sobretot si són parisines. Després, perquè hi ha un camí que surt de Marsella, ja fa molts anys, cap a Buenos Aires abans, cap a Singapur i a Xang-Hai ara.

Així que surto del club de nit, m'emprèn un xinès i em diu a cau d'orella:

—*Numba one plopa piecee lady... White madam... Big madame... Big white lady...*

Em passejo per l'avinguda de vora el mar. L'asfalt és lluent d'humitat. Els autos passen veloços. En alguns les dones xisclen i riuen. Dintre el port brillen les llums blanques, verdes i vermelles dels vaixells de passatgers i dels cargos.

El xinès insisteix a intervals, en la seva cantarella:

—*No white lady, masta?... Malayan beauty?... I have one very nice javanese madame...*

Apreto el pas per no sentir aquesta cançó enfadosa.

—*French lady... White madame... yes?*

No, imbècil!

Potser quatre passes més enllà tindrà lloc aquest diàleg; en *pidgin*, fórmula universalment compresa:

—*White madame...?*

—*Yes, coolie, all right!*

RAMON PEI

(*) Vegi's MIRADOR, números 247 i 251.

LA XOCOLATA

Amatller

CONTRIBUEIX A LA FELICITAT D'AQUESTA FAMILIA

COM CONTRIBUIRA A LA VOSTRA SI LA PROVEU

(c) Ministerio de Cultura 2006

G. K. C. CONTRA G. B. S.

Els intel·lectuals i el govern del món

Un dels espectacles més interessants que ens pot proporcionar la literatura contemporània consisteix en els brillants *matchs* entre dos pesos forts com Gilbert Keich Chesterton i George Bernard Shaw. L'extraordinari comediògraf irlandès ho reconeix en els mots inicials de la seva rèplica en la darrera polèmica sostinguda amb l'autor de *The Cross and the Ball*. «Una de les més valuoses i afalagadores compensacions de la meva accidentada carrera és haver estat triat per Chesterton com al seu *sparring partner* preferit.» (Tots sabeu que *sparring partner*, en termes de boxa, és el boxador amb el qual lluita, «de broma» i per entrenar-se, un campió, entre combat i combat, per conservar la forma.) «Això constitueix una gran diversió per a tots dos, i també possiblement per al públic, que sens dubte imagina sovint que és testimoni d'una lluita real.» I l'incorregible fabricant de paradoxes, després de plànyer-se que, per muntar aquestes lluites, Chesterton el presenti com un monstre de platitud i d'inflexibilitat, explica: «La dificultat és que, encara que les nostres controvèrsies són unes controvèrsies ben reals i eternes, sempre estem del mateix costat, i que no podem muntar una lluita a menys que pretenguem que Chesterton està a l'extrema dreta i jo a l'extrema esquerra. Adhuc aleshores ell dansa al meu entorn amb una joiosa agilitat que deixa l'espectador desesperadament insegur sobre qui és dreta i qui esquerra.»

La darrera d'aquestes brillants controvèrsies, menada damunt les planes del *Nash's Magazine*, planteja un tema apassionant: Hauríem d'ésser governats pels intellectuals? Chesterton, en la seva llarga i assenyada resposta, contesta negativament. Bernard Shaw, com és de suposar, discrepa dels arguments i de les conclusions del seu interlocutor i pregunta: Per què no hem de donar un crèdit als intellectuals com a homes de govern?

El dibuixant Blampied ha imaginat una reunió de l'aristocràcia intellectual. S'hi veuen Einstein, Spengler, D'Annunzio, Wells, Dean Inge, Masefield, Gorki, Hauptmann, Jeans, Eddington, Lodge, Molnàr, Mencken, lady Oxford, O'Neill, Dreiser, Tagore, Maurois, Keyserling i, naturalment, Chesterton i Shaw.

La pregunta originària de la polèmica parteix de les declaracions d'Einstein, segons les quals els afers del món haurien d'ésser confiats a un grup de mentalitats selectes. Chesterton comença per preguntar: qui hauria de fer la selecció? Els mateixos que es trien a ells, això és, els egoistes, els xerraires i els que conreen acuradament el bluf de llur talent? O potser la selecció hauria d'ésser feta per una mena de grup governant que triaria els més intelligents? Però si aquest grup governant tingués principis de govern, no podria estimar únicament les intelligències, sinó les capacitats d'exercir les funcions dirigents del món. Perquè si triava un govern d'intellectuals purs, hi hauria almenys un home que desfaria el que faria l'altre i un que arruïnaria la nació que un altre s'esmerçaria a enriquir

Tots els homes són bastant ximples, i principalment els intellectuals, proclama Chesterton. Amb tot, Shaw no el deu creure pas ximple del tot, i s'han passat la vida discutint sense mai posar-se d'acord. Einstein és, evidentment, un esperit selecte. La nova aristocràcia intellectual del Tercer Reich no ho creu així, però. Com es posarien d'acord, doncs, els intellectuals per a triar aquest comitè suprem mundial d'homes de talent? I si ens posem d'acord, de cara al passat, per a triar com a les més grans intelligències del període de temps entre el Renaixement i la Reforma, Calví i Rabelais, el benaventurat Thomas More i Montaigne, hauria estat difícil que un tal govern hagués arribat a actuar normalment i que n'hagués pogut sortir algun acord, igual que del govern ideal constituït en el segle XVIII amb Voltaire, el Dr. Johnson, Rousseau i Burke.

Chesterton defensa, doncs, la democràcia pura i simple, amb tots els seus inconvenients reconeguts i inevitables. Els intellectuals tenen una missió a complir, que és altra que la de contraposar llurs diferents idees en un govern absurd i eixorc. Ells han d'elaborar llurs teories i crear nous dogmes o noves doctrines, però llur incapacitat per a adoptar un credo comú i per a observar una conducta comuna els fa totalment recusables, com a classe, per al govern del món.

La rèplica de Bernard Shaw és tan arbitrària i divertida, i al mateix temps plena de pensaments profunds i d'observacions exactes, com totes les seves. Vol desmuntar la posició de Chesterton i per fer-ho, com que creu que el seu contradictor constant ha posat el cas «a dintre d'una closca de nou», es serveix com a trencanous d'una argumentació basada sobre dues realitats: l'Església Catòlica i el Partit Comunista rus. Comença, per justificar la seva poca confiança en la democràcia, per establir en deu proposicions el seu concepte de la llibertat individual i collectiva, limitada a les necessitats econòmiques i a les coercions cada dia més grans dels governs. Això crea una pila de problemes diferents: per al lladre, per exemple, el problema és d'augmentar la seva part gratuita de la riquesa pública i corrompre els governs que poguessin oposar-s'hi. Chesterton, que és catòlic, creu que un dels problemes essencials és triar governants aptes i honestos per a la direcció i administració de la riquesa collectiva. Shaw s'agafa, doncs, a la manera com ha resolt l'Església Catòlica l'afer de les jerarquies i de la selecció dels governants. Per començar, tot i que la religió és democràtica, la selecció no es fa pas democràticament. Hi ha d'haver un impuls propi, una crida exterior de l'Esperit: la vocació. Uns vots que lliguin i una organització closa i jeràrquica que jutgi dels mèrits dels escollits. I a partir de l'entrada en aquesta organització, la selecció es fa des de dalt: són les autoritats superiors de l'Església les que trien els que han d'ocupar les jerarquies inferiors. Les possibilitats de desacord són minvades així extraordinàriament en comparació amb els resultats de la selecció democràtica o d'una tria que només es fes a base de les aptituds dels homes intelligents. El paral·lel que fa Bernard Shaw a continuació entre aquesta organització de l'Església Catòlica i la del Partit Comunista rus és d'una brillantor que potser no convencerà gaire els marxistes. Després hi ha una exposició de punts històrics sobre l'Imperi i l'Església que permet al gran paradoxista fer alguns jocs de mans deliciosos i concloure proclamant l'excel·lència del sistema rus, de selecció des de dalt, perfeccionat mitjançant una fidelíssima màquina antropomètrica per a la tria de governants qualificats i aptes intellectualment per a llur tasca especialitzada. Es en aquests compartiments mecanitzats que Bernard Shaw oferiria als intellectuals la possibilitat d'encabir-se per a tenir part en el govern del món, enfront dels resultats del parlamentarisme i de la democràcia.

Però, malgrat totes les paradoxes i tot el talent del gran irlandès, quan acabeu de llegir la controvèrsia sentiu que, ben mirat, el demòcrata Chesterton, equidistant del Feix i de Moscú i armat amb la seva lògica implacable, té raó. O, si més no, podeu creure que aquesta exhibició ha resultat match nul.

RAFAEL TASIS I MARCA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Un present? Cap de tan oportú com el d'un objecte de cristall i argent combinats per un veritable artífex.

JOIER

J. ROCA

Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Pro o contra la S. de les N.

Talleyrand digué que la paraula havia estat donada a l'home per a amagar el propi pensament, i molts han trobat exagerada aquesta afirmació. Però si Talleyrand visqués, podria apuntalar la seva tesi amb una documentació aclaparadora, com són les innombrables actes guardades en els arxius de la Societat de les Nacions i en els de les cancelleries de tot el món, les quals actes hauran de servir d'elements provatoris als historiadors de demà, que prou feina tindran per a acomplir llur difícil cometa. Que la diplomàcia recolzi en la hipocresia, és sabut de sobres, i ho ha ensenyat Maquiavel a tots els que es dediquen a l'ofici de negociadors internacionals; però que la mentida i l'engany hagin estat elevats a sistemes polítics normals, és cosa que no pot sinó ésser deplorada per tots els que encara tenen sentit moral.

Una visió antiga que es pot repetir

La greu situació europea, que avui és encara més confusionària i més lluny que mai d'una solució definitivament pacífica, és precisament la conseqüència d'aquest criminal procediment introduït en els costums internacionals des de la postguerra ençà.

Quan s'acabà la guerra, que hom creia feta contra el militarisme i per a instaurar una era de democràcia basada en la pau i l'autodecisió dels pobles, es presentà com a esperança per a l'esdevenidor la institució ginebrina que encara que modest resum del programa inicial, fou acollida per tothom amb satisfacció i féu pensar que no havia estat endebades el grandiós sacrifici realitzat.

Tímids foren els primers moments de la S. de les N., que constituïa una veritable revolució en el camp internacional, i no mancaren els obstacles i els averanys pessimistes, sortits principalment d'aquell petit, però poderós, grup d'homes que s'aprofiten de la guerra. Però ben aviat homes resolts com Léon Bourgeois, Arístide Briand, Eric Drummond, Vittorio Scialoja, Edouard Herriot, Paul-Boncour, Benes, etc., es posaren d'acord a la tasca, i la sort del Parlament internacional, que posava a un mateix nivell totes les nacions i que havia de resoldre les qüestions entre Estats i impedir la guerra a tota costa, fou assegurada. I així gradualment foren abatuts els obstacles i estroncats els corrents pessimistes. L'obra iniciada per Woodrow Wilson semblava ben afermada.

Ens referim al 1920 i 1921, és a dir quan a Alemanya hi havia un règim democràtic, basat en la Constitució de Weimar, i a Itàlia els homes de govern es deien Giolitti i Nitti. Les vicissituds posteriors a aquell període de la S. de les N. susciten al mateix temps tristesa i esbalaïment. Tristesa per l'hostilitat contra la gran institució internacional pacifista; esbalaïment per l'escassa resistència demostrada en la defensiva. A les primeres escaramusses, que tingueren lloc quan l'adveniment del feixisme a Itàlia, es pogué veure alguns homes, com Henry de Jouvenel, retirar-se de la lluita i manifestar la pròpia desconfiança envers la S. de les N.; després, no menys que Eric Drummond sentia afeblit el seu entusiasme i se'n seguia una mena de sabotatge passiu; per últim, la retirada — en moments i circumstàncies diferents — del Japó i d'Alemanya, i la gran ofensiva que avui dia voldrien desencadenar els països de règim dictatorial.

* * *

No cap en un article l'examen de la copiosa tasca realitzada i els considerables serveis prestats per la S. de les N. Diguem només que aquesta institució ha demostrat que podia complir les finalitats per a les quals era creat, i que si defectes té, són, més que del mecanisme, dels homes que l'han de moure.

La decadència de la institució s'ha agreujat des de la mort de Briand i l'absència de Chamberlain, que ha significat un canvi de l'actitud anglesa envers la S. de les N., els millors defensors de la qual avui són França i les nacions democràtiques.

Si es consulten els documents, se'n troben de sorprenents, demostrant l'afecció a la S. de les N. de persones que, al mateix temps, en minaven l'existència. Es el mateix que s'ha esdevingut en altres negociacions, conferències o converses directes: voluntat aparent, expressada amb paraules, d'arribar a un acord, i intencions reals d'accentuar la divergència. Un típic exemple d'això ens l'ofereix Hitler: pretén iniciar negociacions amb França per tal d'arribar a un acord definitiu, i tramet als seus representants a l'estranger unes circulars secretes en les quals afirma que l'objectiu del nacional-socialisme és reintegrar-se per la força de tots els territoris on hi ha alemanys.

* * *

L'embolicada situació europea, l'estipulació de tractats i pactes, en aparença pacifistes i defensius, però que en realitat dissimulen una altra cosa, han restablert els mètodes de la diplomàcia secreta en vigor abans de la guerra, i constitueixen un perill seriós per a un esdevenidor que tant de bo sigui ben llunyà.

Per tal de conjurar el perill, cal que tots aquests tractats i pactes siguin dipositats, en llur integritat, a Ginebra. I això només és possible si la S. de les N. conserva el prestigi i l'autoritat que abans se li reconeixien, i que fins l'infaust pacte dels quatre — de conseqüències més perjudicials del que sembla — no gosà deixar de tenir en compte en el seu text final

En comptes d'això, què ocorre ara? Després de la sorollosa retirada d'Alemanya, realitzada en ple acord amb Itàlia, el govern feixista anuncia de primer que imitarà el gest, i després de l'entrevista de Mussolini amb Avenol, fa saber que proposarà reformes als estatuts de la S. de les N., i es retirarà si no són acceptades. En què consisteixen aquestes reformes? Independència de la S. de les N. del tractat de Versailles — amb el qual fou instituïda —, cosa que cal entendre com una rescissió d'aquest tractat i d'altres; creació d'una jerarquia que dividiria les nacions en dues categories: les grans, àrbitres i mestresses de la situació, i les mitjanes i petites, que de fet estarien supeditades a les del primer grup. Això respon al pensament de Mussolini, desenvolupat en tota la seva amplitud, i cal veure-hi el segon acte d'un pla convingut entre Alemanya i Itàlia per tal d'arribar indirectament a la revisió dels tractats.

Quina serà l'actitud de les altres nacions davant les proposicions italianes? Es clar que França no cedirà en cap punt referent a modificar el pacte fonamental de la S. de les N. Mac Donald ha dit en el seu darrer discurs que la institució ginebrina és l'única garantia de pau, i cal creure que ho ha dit de bona fe, encara que de vegades no se l'hagi pogut considerar com un puntal gaire segur de la S. de les N. Però el propi John Simon ha declarat que la política exterior anglesa es basa en aquests tres punts: 1. Represa de la Conferència del Desarmament i estipulació d'un conveni harmonitzador de totes les tendències. — 2. Afavorir el bescanvi de punts de vista entre les cancelleries sota la forma de converses diplomàtiques. — 3. La S. de les N. ha d'ésser sempre el factor essencial de la pau internacional, i en conseqüència cal deplorar la retirada d'Alemanya i tota iniciativa que tendeixi a modificar l'actual estructura de l'organització. Quant a les altres nacions, és lògic que, excepció feta d'alguns satèllits d'Alemanya i d'Itàlia, seguiran la mateixa línia de conducta de París i Londres.

Es pot preveure, per tant, que el projecte italià, que tantes protestes ha alçat per part de la Petita Entesa, no tindrà fortuna. D'altra banda, el pacte dels quatre ha servit de lliçó...

* * *

I aleshores, quina actitud adoptaran Itàlia i Alemanya? No és fàcil de preveure. Sigui la que sigui, el que cal és una entesa de tots els països democràtics per a impedir l'avanç de les forces reaccionàries en qualsevulla forma que es produeixi.

A hores d'ara cal no deturar-se en subtileses. Només hi ha dos corrents: el reaccionari, que tard o d'hora durà a una nova conflagració, i el democràtic, que és partidari de la S. de les N. i l'únic, per tant, que pot assegurar la pau.

Tot aquell que vacil·li a assumir les pròpies responsabilitats i a decidir-se per l'un o per l'altre, ha d'ésser considerat com a desertor de la causa de la pau.

TIGGIS

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

MONSTRES CINEMATOGRÁFICS

"King Kong"

La diferència radical que existeix entre un mecanisme i un organisme és copsada en termes d'una absoluta evidència per tothom sense excepció. No cal bastir especulacions filosòfiques per a esclarir el sentit d'aquesta evidència; són del tot innecessàries, tan segura és la intuïció que tots tenim d'aquesta diferència radical. Precisament per això mateix, tot assaig de la fantasia creadora amb mires a confondre coses tan substancialment diferents ha de conduir a resultats sorprenents. Que una persona es posi a imitar un mecanisme, obteniu un efecte d'una comicitat irresistible. Un cas típic d'això ens l'ofereix Chaplin en *Les llums de la ciutat*. El cas diametralment oposat no pot donar-se per la senzilla raó que sols una persona pot tractar d'imitar sigui el que sigui; però oferiu-vos tanmateix l'exemple d'una màquina que es presenta amb la pretensió de participar a la vida, i aleshores, quina estranya emoció pot arrencar-vos aquest espectacle singular! Una mena de *robot* que s'anima amb l'expressió de les coses vivents, monstre inconcebible, ésser mític que exercirà sempre una fascinació torbadora damunt de certs creadors, aptes a infantar tota classe de monstres i a introduir-nos en un món de malson i de misteri.

Molts dels nostres lectors han de recordar-se del «tanc humà», el monstre de crueltat, producte de la indústria humana, que escampava el terror en un dels més famosos vells films d'episodis, i pensant en aquella màquina vivent i en l'atracció que el guinyol exerceix damunt d'un públic nombrós, ens estranya que els productors no hagin multiplicat els descendents de l'*Homunculus* del segon *Faust*. El cinema sembla de permetre en aquest terreny tota mena de gosadies en oferir una tècnica capaç de donar forma corpòria als somnis més terrorífics. A aquest ordre de somnis pertany *King Kong*, el gorilla immens que s'ha presentat aquests dies al Tívoli.

Aquest King Kong és un espècimen contemporani d'aquella fauna que la paleontologia tradicional anomena antediluviana, el qual, per un misteri estrany, ha sobreviscut, junt amb d'altres exemplars d'espècies també estingides, a tots els cataclismes en una illa del Pacífic.

Però quina estranya figura fa aquest King Kong! Sembla una joguina de basar, i fixeu-vos que hi ha tot un contrasentit a venir a parlar d'un animal tan immens en termes que evoquen un diminutiu, i, amb tot, és així mateix. No ens deixem enganyar per les dimensions que no demostren res i plantem-nos davant de King Kong. No es tracta gens ni mica d'un producte industrial que té aparences de vida, sinó d'un animal que es comporta com un mecanisme! Aquella diferència a què alludíem i amb intenció, en començar, esclata aquí d'una manera contundent i és fatal per a la pel·lícula.

King Kong gesticula d'una manera massa inconfusiblement mecànica que delata la presència d'un autòmata allí on l'emoció, perquè es pugui produir, reclama una bèstia.

Fay Wray

L'enginy del qual han fet prova els realitzadors és immens, però s'han trobat amb límits que potser són infranquejables; heus ací la veritat.

Convinguem que el motiu del film és meravellós, i, en el cas d'una realització perfecta, aconseguiria un rècord d'intensitat terrorífica. La història d'aquest gorilla que té aterrida una tribu indígena d'una illa del Pacífic, capturat per uns exploradors enrolats en una expedició cinematogràfica, conduït a Nova York per oferir-lo com espectacle en un teatre del centre, que aconsegueix durant l'exhibició rompre les amarres d'acer que el subjecten i commou de pànic tota la metròpolis, llençant els trens fora dels rails amb un cop de puny, escalant els gratacels i aterrant els aeroplans com aquell que caça mosques, és una història exemplar dins el gènere. Us imagineu espectacle més grandiós per a esfereir un públic amic d'emocions guinyolesques?

Si el film no aconsegueix el que la idea suggereix, la causa l'hem indicada. L'autòmata dissimula massa barroerament la seva miserable condició! Tot això no vol pas dir que *King Kong* no tingui moments excellents, i si aquests no semblen tan excellents com realment són, és perquè es repeteixen massa.

King Kong té, el mateix que una faula clàssica, una moralitat. Es la Bèstia, vençuda per la Bella. No és pas aquest l'aspecte més versemblant del film tan carregat de coses inversemblants. La veritat, hi ha entre King Kong i Fay Wray una diferència de tamany tan enorme, que la possibilitat de donar-se en aquestes circumstàncies una passió, diguem-ne extàtica, per no dir-ne eròtica, apar com un repte màxim al més elemental sentit comú.

Poc considerables han estat les darreres estrenes. No hem vacillat doncs gens ni mica a ocupar-nos preferentment d'aquest film enginyós, distint dels corrents i que assenyala possibilitat quasi gens explorades. No dubtem que els realitzadors han de provar fortuna altres vegades petjant aquest terreny, l'itinerari del qual *King Kong* ajuda a determinar.

JOSEP PALAU

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinada

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessant reportatge Fox Movietone

TRESORS DEL VATICÀ
(Documental)

ELS GRANS BOMBERS
Divertit dibuix sonor

NOTICIARI FOX SONOR
Notícies d'Espanya
El nou ambaixador de Cuba a Madrid - Greus inundacions a Bilbao - Una visita a la Inclusa de Madrid

NOTICIARI FOX SONOR
(Internacional)
La guerra civil recomença a Cuba - El rei d'Anglaterra obre la sessió del Parlament - Concurs internacional de patinets a París, i altres

LA PATRULLA DEL DESERT
CATIFA MÀGICA DE MOVIETONE

PANORAMA

Concurs internacional de cinema amateur

El III Concurs internacional de Cinema amateur tindrà lloc a París, els dies 8, 9 i 10 de desembre. Hi prenen part disset nacions. La secció de cinema del Centre Excursionista de Catalunya ha tingut cura d'organitzar la nostra participació en aquest concurs. Amb aquest objecte s'ha posat en contacte amb totes les entitats del nostre país a fi d'aconseguir una selecció del material que haurà d'anar a París a disputar els premis als altres concursants internacionals.

Aquestes gestions han conduït a triar els següents films per figurar en el concurs: *Abelles* de Joan Prats, *Ritmes d'un dia* de Domènec Gimènez, *Riu avall* d'Isidre Socias, *Rapsòdia cívica* de Francesc Gibert, *Montserrat* de Delmir de Caralt i *El repòrter mecànic* del mateix autor. Coneixem les excellències del material i estem convençuts que els nostres amateurs han de fer un brillant paper en aquesta manifestació internacional dels amateurs en el cinema.

Alguns dels nostres lectors que coneixen a fons tot el que s'ha fet a Catalunya dins el cinema amateur, podran estranyar-se de no trobar en aquesta llista altres films ben meritoris, però sàpiguen aquests lectors que l'admissió de material és molt restringida i cal subjectar-se a condicions estrictes. Considerant-ho bé, doncs, caldrà convenir que difícilment podia arribar-se a una selecció més rigorosa que aquella a la qual s'ha arribat.

Kipling a la pantalla

Es diu que dos dels més famosos llibres de Rudyard Kipling, *Kim* i *Capitans coratjosos*, seran rodats per un productor americà. Aquestes dues produccions seran els primers films parlants trets d'obres de Kipling, ja que el projecte, temps enrera anunciat, de filmar *L'home que volia esdevenir rei*, no s'ha realitzat.

A Londres jutgen que aquesta notícia és una prova més de la influència creixent d'Anglaterra sobre el cinema americà.

MIRADOR
presentarà aviat
SI JO TINGUES UN MILIO
El film de set directors, supervisat per E. Lubitsch

SALO CATALUNYA
AVUI, ESTRENA

AL MARGE D'UN FILM

La novel·la i el cinema

No hi ha pas altra cosa més funesta per a un art que prescindir dels elements primordialment propis o relegar-los a un pla secundari barrejats amb elements presos a d'altres ordres o manifestacions de l'art. Les crítiques més dures a un Wagner, eixides de la ploma de Nietzsche, es basen sobre això: sobre l'expressivisme teatral de l'obra wagneriana. L'errada del teatre modern és decantar-se excessivament cap a l'impressionisme de tramoia tot oblidant la seva essència pròpia que és la paraula. I el cinema en embrancar-se en la producció sonora, fora d'algunes produccions de René Clair, que traçaven bellament el camí del cinema sonor, ha caigut en el mateix vici de barreja i caotisme. I així es veuen films dels quals ja no sabeu si volen ésser literatura, cinema o sarsuela. Producció híbrida que falseja la personalitat de cada una de les manifestacions artístiques i que, per tant, no pot crear bellesa.

Txaliapin en «Don Quixot»

I ací ens podem preguntar: és lícit que el cinema manllevi a la literatura les seves obres mestres? El mal és de creure que la novella tal com l'explica l'autor, pot ésser transformada en imatge sensible.

Fa poc temps també passava per les pantalles de Barcelona un film que es deia *El Roig i el Negre* i que, segons el realitzador era tret de la novella de Stendhal. Però el realitzador es permetia transformar àdhuc l'acció de l'obra tot arranjant-se-la al propi gust o conveniència. I ara s'ha estrenat un *Don Quixot*, també, segons diu el seu realitzador, tret de l'obra de Cervantes, però que s'hi assembla com un ou a una castanya. Pabst — sense cap dubte el millor creador d'imatges — confessa que no ha seguit l'acció de l'obra, la qual s'ha arranjat segons la seva inspiració. Es curiós que tots els qui s'atreveixen amb aquestes obres mestres es creguin en el dret de transformar-les, de fer-les noves com aquell qui diu, però, això sí, conservant sempre íntegre el nom que els donà l'autor de cada una d'elles.

Tot això portaria a múltiples consideracions sobre punts delicats i no pas de categoria artística, cosa que a mi no m'interessa.

El novellista usa, en el seu art, de síntesis vitals, matisos de pensament, que la imatge sensible no pot reproduir, i que només copsa el lector per mitjà d'una percepció afinada. Un exemple: en l'obra de Cervantes, don Quixot envesteix els molins de vent, els quals prenen tota la personalitat de gegants veritables que vencen la pobra potència del braç idealista del cavaller; en aquell moment el lector indueix l'expressió narrativa i veu els gegants i rep el cop també de la pala del molí que el torna a la realitat d'una vida, en la qual ben sovint us trobeu gegants de la mateixa mida. En el film de Pabst veieu un pobre foll que envesteix una «màquina» — qualsevol màquina — per a trencar-s'hi l'espinada. Es a dir: en la representació perd el simbolisme, i si no fos que hom ja ho veu sota la impressió subjectiva de la lectura de l'obra, l'escena — tot! la seva bellesa fotogràfica — fora d'un grotesc lamentable.

Per altra banda, a part de la bellesa de forma literària, que no pot pas reproduir el cinema, en aquestes grans obres el simbolisme i la sàtira es subjectivitzen fins a tal punt que cada lector hi pot descobrir el «seu» tipus de personatge. Es tan universal la vida del Don Quixot, per exemple, que cadascú hi pot trobar alguna cosa de propi. Per això mateix, cadascú es forma del personatge una imatge mental pròpia. I en aquest sentit no solament el cinema en contraposició a la novella no pot reeixir, sinó que destrueix la seva creació. Després d'haver vist Txaliapin fent de Don Quixot, caldrà tornar a llegir moltes vegades el llibre de Cervantes per a alliberar-se de la imatge desconcertant que del personatge en dóna aquell actor.

Hi ha coses que no són delimitables i una d'aquestes és la relació que pugui arribar a mantenir-se entre la novella i el cinema. Crec que el cinema hauria de tenir un camp d'acció ben independent, puix que té condicions pròpies de producció. Però hi ha una tendència a manllevar arguments a la producció literària i més que res això revela com en aquest art hi ha una desorientació i una manca de personalitat ben definida.

Perquè sóc un entusiasta del cinema i li considero capacitat de creació artística és que em planyo d'aquestes desviacions com la de *Don Quixot*, en la qual hom no demostra altra cosa que una tècnica acabada. Però amb obres així el cinema no adquireix personalitat, perquè la tècnica és insuficient per a donar-ne en cap ordre artístic.

Malgrat que en totes les qüestions de l'esperit hi hagi un imponderable que no permet pas de declarar-se en termes absoluts, és evident que la novella i el cinema es troben enormement distanciats per la funció expressiva, la qual cosa fa difícil que puguin atènyer realitzacions idèntiques.

En la novella l'autor pot arribar a matisos d'expressió i àdhuc de narració que el cinema — al meu entendre art essencialment descriptiu — no pot igualar.

L'experiència del *Don Quixot* portada a cap per l'home més intel·ligentment realitzador que ha donat fins ara el cinema, és ben alliçonadora. Amb un seguit d'imatges formidables de composició i de llum, no ha fet sinó una paròdia del *Don Quixot*. I jo crec que realment era tot el que el cinema podia donar de la novella immortal cervantina.

MODEST SABATE

● Es al
TIVOLI
i amb èxit on podrà admirar
LILLIAN HARVEY
i
CHARLES ROGERS
en
Yo y la emperatriz
on sempre la trobareu amb la UFA i segueix en aquesta famosa marca
Es una opereta deliciosa
UFA

Fantásio
El públic no queda enganyat amb

mis labios engañan
Un èxit sense polèmiques

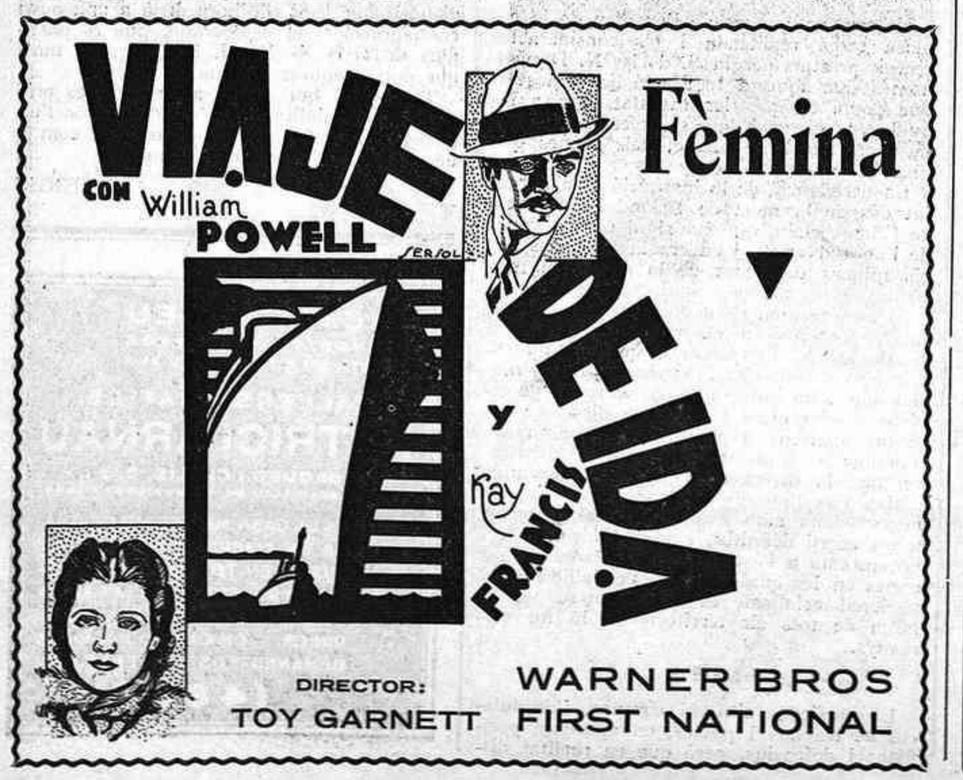

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

CIRC A L'OLYMPIA

El tercer programa és magnífic

Tercer programa de la temporada. Aquesta vegada, admirable, magnífic. Cal, abans de passar endavant, elogiar l'empresa per haver tingut, en els dies que correm, el pit de presentar-lo. Bé és veritat, però, que és un programa a prova de vagues de tramvies i de bombes. Es més fort.

No hi ha, en aquest programa, un número que falli. Tots són de qualitat. Per si els noms prestigiosos dels coneguts clowns Antonet i Beby i del també conegut domador Trubka no fossin prou per a atreure el públic, figuren al cartell, a més, el ximpanzé Bu-Bu, les contorsionistes germanes Lington, els perxistes Arcona, els saltadors a la bàscula Mary-Wars, la domadora de lleons Violette d'Argens i els acròbates Ayax. Es pot demanar més? Jo us asseguro que a cap circ del món, i menys als preus de l'Olympia, no trobaríeu un programa de circ semblant. M'he deixat encara de consignar dos números: els cascadors Turanol i les gimnastes Silvers Shaben. I, sobretot, m'oblidava de consignar — oblit imperdonable! — que Adriana i Charlot, els dos meravellosos saltadors a la batuda americana (trampolí elàstic), han estat prorrogats.

Antonet i Beby, amb llur partenari, en el «sketch» de la lliçó de piano

Aquest tercer programa presenta només una dificultat. La presenta per al director del circ. Com ordenar l'espectacle? Per quin número començar? La disciplina i l'absència de *cabotinage* de la gent de circ han permès salvar aquesta dificultat. L'espectacle comença amb els Turanol. Són dos cascadors — acròbates de patacades, a la catifa — d'abundant fantasia. Poc després els tornem a veure, amb un altre company, formant el número dels Ayax — un número d'acrobàcia plàstica que recorda, per la seva perfecció i bellesa, els Athena o els Harris. Els Ayax foren en un temps estudiants d'enginyer a Budapest, llur pàtria. La guerra els va empènyer de la Universitat al taller, i la misèria de la post-guerra els va treure més tàrd del taller i els conduí a una pista de circ. Havien freqüentat sovint, tots tres, el gimnàs, i se'n valgueren. Porten ja catorze anys corrent món i recollint aplaudiments de tots els públics. Jo trobo les acrobàcies dels Ayax (1) més ràpides i més difícils que les dels Athena. I són una cosa més viva. Els Athena esdevenen com estàtues; la línia dels equilibris dels Ayax, en canvi, es diria que té moviment. D'altra banda, els Ayax són tres, la qual circumstància els permet més varietat en les composicions (2). Dels Ayax cal fer ressaltar especialment el bon gust d'haver fugit de la cerimoniositat i dels atuells amb què enfarfeguen el treball molts dels números semblants — alemanys gairebé tots — que ens han visitat. Res de salutacions a la romana; res de cascos, cuirasses i espases de gladiador. Els «armats», a les processons de Setmana Santa.

Les dues germanes Lington presenten un treball de contorsionistes mogut. Aquesta és la novetat i la gràcia d'aquest número. Totes les atraccions de «cautxú», com se les anomena en llenguatge de circ, produeixen generalment una impressió de tortura, àdhuc quan es tracta d'un Chester Kingston o d'uns Karrey. Les germanes Lington, no. Potser, precisament, perquè es belluguen d'un costat a l'altre de la pista. Excepte en un dels exercicis, realitzat dalt d'una taula, donen més aviat goig de veure. A més, el treball, sempre penós — a desgrat dels somriures — de contorsionisme, queda en elles, com en els Karrey, neutralitzat, als ulls de l'espectador, pels mà a mà amb què els combinen. Les germanes Lington són filles del famós excèntric musical alemany del mateix cognom, i una d'elles està casada amb el senyor Viggo-Benuy, dreçador del ximpanzé Bu-Bu.

Amb el seu cabell blanc, el seu posat de bon home i les seves lents incrustades a les celles, el senyor Viggo-Bernuy no ofereix aspecte d'home de circ. No obstant, ho és de cap a peus. El seu pare fou el director del Circ Danebrog, tradicional a Dinamarca, i el fill, que era amic de les bestioles, es dedicà des de sempre a dreçar gossos. Vingué un dia que els gossos no es cotitzaven gaire a les Agències, i el senyor Viggo-Bernuy, aprofitant una estada a Dakar, féu provisió de ximpanzés. Com que té paciència, també els ximpanzés, com abans els gossos, se l'estimen i l'obeeixen. Hem vist al mateix Olympia els ximpanzés de Fritz Scarlett (gener de 1930) i els d'André Rancy, però com aquest Bu-Bu, cap. Davant d'aquest antropoide que imita tan bé l'home, hom arriba a estones a sentir-se una mica molest. Bu-Bu actua al trapezi com un expert trapezista, unes vegades volant amb mig salt mortal i d'altres fent el pas de puntes. Com a *jongleur* és igualment notable. Rastelli no va reeixir mai a aixecar-se de terra amb una pilota en equilibri al front i pujar, mantenint aquest equilibri, a una cadira, tal com ho fa Bu-Bu. Jo he assistit a algunes escenes de «camaraderia» entre el senyor Viggo-Bernuy i Bu-Bu, i solament veient-les he comprès l'extraordinària docilitat d'aquest ximpanzé.

Bons perxistes, els Arcona! Bons perxistes i bon material. Els Arcona són alemanys; la forma com es quadra, per a saludar, el cap de la *troupe*, ho demostra de seguida. Pare i fill i filla? Es molt possible. Treballen els Arcona amb diferents perxes, i actua de portador, dels tres artistes, el de més edat. El treball és a la perxa lliure, recolzada damunt l'espatlla. En un dels exercicis, però, el portador recolza la perxa damunt el front; és una perxa metàllica de cinc o sis metres. Treball molt net, molt vistós i molt emocionant. L'estil dels dos gimnastes que s'enfilen a les perxes, és perfecte. No ens plau dels Arcona el número musical en equilibri de cap ni la patinada, cames enlaire, per un pendent. Aquests dos números resulten desplaçats del bell conjunt d'exercicis a la perxa, i el públic no es fa prou càrrec de llur vàlua ni n'agraeix el perill. El públic prefereix, per exemple, admirar aquell bonic salt en dues mitges piruetes que dóna un dels cinc belgues Mary-Wars en passar de la bàscula al seient que sosté el portador dalt d'una petita perxa. Es un salt costós i de força efecte. Quan, després d'haver admirat els Maryland, els Faludy, els Racso, els Breier i els Max Theilon (3), penseu que en saltadors a la bàscula no heu de veure res de nou, us surten els Mary-Wars amb aqueix salt extraordinari en barrina. Bon número, també, el dels Mary-Wars! Poca fantasia — aquells Max Theilon! — en els exercicis a la catifa, però molta seguretat i molta precisió en els salts a la bàscula. El portador, de primer ordre, de primeríssim ordre.

Els tigres del domador Trubka van precedits d'un número de dreçatge de sis lleons. El domador que presenta aquests sis lleons, no és un domador, sinó una domadora, i no és una domadora de les que criden, es despentinen i sembla que s'hagin de menjar les feres, sinó una domadora gentilíssima, simpàtica, molt femenina, més disposada a utilitzar el somriure que la tralla. Es fa dir Violette d'Argens. Número de dreçatge senzill, però amb l'atractiu de la domadora. Per què va gairebé nua? La seva fina silueta ressalta millor quan vesteix la brusa blanca, el pantaló de seda negra i les polaines. «Sortint nua — m'ha confessat — rebo lletres d'admiradors, *et ça m'amuse.*» El número dels tigres de Trubka és, també, de dreçatge de suavitat. Trubka detesta els crits, els udols provocats, els trets de revòlver, els cops de tralla innecessaris. El temps dels domadors amb grans bigotis, amb una guerrera blava ornada de brandenburgs i amb pantaló vermell i esperons, ha passat. El dreçatge és tota una altra cosa que abans. Es saber fer evolucionar les feres, i no fer-les udolar. Ha d'emocionar més la bellesa dels moviments dels tigres, en el cas de Trubka, que el perill que aquest pugui tenir. Fixeu-vos en el salt majestuós d'aqueix tigre per damunt del domador, i en aqueix altre tigre que giravolta, i en aqueix que recula, dret, davant del domador, i en la continguda resignació dels sis quan Trubka els ordena d'anar a ajeure's, tots, al peu d'ell... Fixeu-vos, encara, com s'arrengleren quiets, perquè Trubka els doni el menjar. Es el poema del domini de l'home. No el poema de la força bruta.

Antonet i Beby, els inimitables clowns, són, amb Trubka, l'atracció màxima d'aquest tercer programa de l'Olympia. Cal «descobrir» novament Antonet i Beby i repetir una vegada més que constitueixen avui la millor parella de clowns? Feia vora quatre anys que no havien actuat a Barcelona, i en tenir-los ara entre nosaltres, i junts, sembla que ens hagi estat tornat als barcelonins una cosa nostra que ens havien pres. Heu-se'ls ací! Antonet, parlant amb més vivacitat que mai, nerviós, ràpid i ingènuament maliciós; Beby, tot expressió, tot comicitat, tot sentiment i filosofant sense malícia. Cap *sketch* com aquest, que han estrenat, dels casats de nou que agafen un taxi, ha posat més de relleu els dos caràcters, els dos temperaments, que aquests dos clowns genials personifiquen. L'home que va de pressa hi és oposat a l'home-catxassa. Es una imatge de la vida. els uns corren i els altres entrebanquen. Si tothom corregués o tothom patís mandra, no s'aniria enlloc. El desequilibri actual ve d'haver-hi massa gent que corre. En una paraula: abunden els Antonet. Els Beby, per fortuna, fan de contrapès.

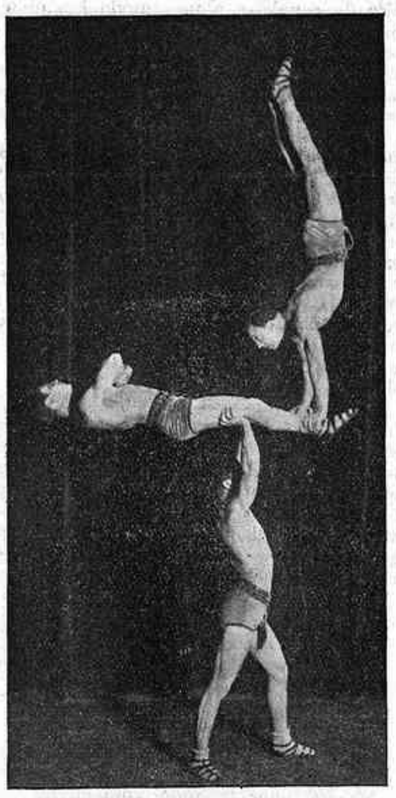

Un bell equilibri dels Ayax

—I les cinc Silvers Shaben?

—Es cert. Cinc alemanyes que executen uns exercicis rudimentaris i ingrats de suspensió. Número d'efectisme, antiquat. Veient-les m'he sentit transportat al Soriano, vint anys enrera. La dansa de la serpentina... Sembla que era ahir. Però aquestes Silvers Shaben, són tan boniques! La veritat és que si no fossin tan boniques ja podrien plegar.

JOAN TOMAS

(1) En llançar-se els Ayax al circ, en busca de glòria i de fortuna, els vingueren a la memòria els noms dels dos princeps grecs Ayax de Salamina i Ayax de Locrida que participaren a la guerra de Troia. I decidiren dir-se Ayax. Tingueu en compte que tot i ésser dos els Ayax grecs, en realitat eren tres, puix Teucro, germà del rei dels locris, va guerrejar sempre al costat d'aquest.

(2) Els Athena i els Harris actuen ara plegats, amb el nom d'Athenarris. No els he vist, però suposo que llurs exercicis deuen haver pres major amplitud.

(3) Els quatre Maryland actuaren a Novetats en agost de 1923. Els Faludy, els Racso, els Breier i els Max-Theilon han treballat a l'Olympia en gener de 1930, gener de 1932, desembre de 1931 i novembre de 1929, respectivament.

TORNEM A PARLAR-NE

La misèria del teatre català

N'hem parlat més d'una i més de dues vegades. Però les tristes circumstàncies en què ens trobem avui ens obliguen a rependre el tema, aquest tema tan rebregat, tan espremut i tan estantís ja de la crisi teatral catalana, de les seves causes i dels seus remeis. La primera, desgraciadament, ben efectiva, les segones més o menys complexes i de difícil dilucidació, i els tercers — ai las! — múltiples, diversos i divergents, cada opinant proposant-ne un de millor, amb arbitris dispendiosos, projectes magnificents, plans colossals i, el que és més important, sense que cap d'ells tingui cap garantia d'èxit ni probabilitats de reeixir.

La setmana passada començà trobant tancades les portes del teatre Romea i acabà amb la clausura del teatre Espanyol. Sembla, però, que l'empresa d'aquest darrer ha pogut vèncer els seus entrebancs i la seva companyia ha repres la seva actuació.

La crisi, pel que es veu, és actualment més greu que mai. Estàvem ja acostumats a veure passar tota mena de vicissituds i dificultats, aquelles escenes que s'escarrassaven a mantenir un cert to i una correcció, tant en el treball personal dels autors com en les obres que s'hi representaven i, contràriament, a contemplar com aquelles cn es tirava al dret en tots els sentits, vivien lliures i allunyades de tot mal de cap i descabdellaven unes temporades esplèndides i fructíferes que les encoratjaven a continuar en la mateixa conducta i a sostenir el mateix criteri sense necessitat de rectificar-lo.

Si aquests darrers temps vèiem suportar i plantar cara al temporal amb més o menys èxit l'empresa de Romea només, com abans hi veiérem la de Novetats, cada una pel seu cantó, havíem vist sempre, sempre com la del teatre Espanyol prosseguia en el favor del seu públic d'una manera incommovible. Bé o malament, grollera o delicada, barroera o culta, sabíem sempre que, passés el que passés, ens quedaria sempre a Barcelona una escena professional en la nostra llengua. Poc era, però menys és el que ens amenaça. No són gens tranquillitzadores, certament, aquestes alternatives de cessació i represa. La malura aquesta vegada arriba fins a la companyia de Santpere que, pel que anem veient, molt serà que acabi la seva temporada en el termini normal.

Es evident, de totes maneres, que aquesta misèria no afecta tan sols el nostre teatre, sinó que en sofreix també el de tot arreu del món. Prou notícies ens en vénen que ens fan saber les trifulgues i les angúnies que es passen en diversos països per tal de sostenir llurs escenes nacionals.

A Barcelona mateix, veiem també els tomballons que hi donen els teatres que treballen en castellà. Actuacions curtes i irregulars, estrenes d'obres dia per altre, tancaments atribuïts a assaigs, preparacions i canvis, però que tots sabem que tenen com a causa principal la crisi general de l'art escènic.

I és, en veritat, ara precisament, quan la malaltia estesa a tots els teatres del món ha arribat en el nostre al grau que constatem, que es fa més necessari que mai, com han assenyalat encertadament altres abans que nosaltres, pensar una mica seriosament en la intervenció oficial en aquest afer. Exemple en tenim, tant a Espanya com en altres nacions. El teatre, purament i senzillament deixat en mans de les empreses particulars, és ben lluny de representar un negoci, fora de raríssims casos, en els quals, certament, no es pot pas incloure el nostre.

Hom se'n preocupa ja de temps allà on hom deu preocupar-se'n, segons se'ns ha dit a diverses represes. No tenim, però, cap notícia concreta quant a la forma en què s'ha de descabdellar aquesta intervenció. Hem sentit alguna cosa d'un projecte ambiciosíssim en el qual es parla de milions de pessetes, de representacions al teatre del Liceu i d'altres coses d'una magnitud per l'estil, i si hem d'ésser francs, bé podem dir que no ens ha fet pas gens de gràcia. No creiem pas que sigui amb tartarinismes i enfervoriments patriòtics a raig fet bo i esprement els cabals del comú sense cap mesura ni cap sentit del ridícul que s'hagi de vitalitzar el nostre depauperat teatre.

Per a nosaltres, no és somiant en esbalair el món amb ardideses desproporcionades a les nostres forces, desproporcionades a l'objecte que es persegueix, als materials amb què comptem, a la vida tota del país, ardideses que, fatalment, es condemnarien per si soles al fracàs, que es pot revifar i endegar el nostre teatre en una via de normalitat, sinó que, contràriament, si alguna cosa s'hi pot fer, ha d'ésser feta necessàriament prenent peu en la reflexió, en la meditació i en la prudència.

S'ha de comptar amb moltes coses, i aquella que cal tenir primer que cap altra és seny. Si algun abast pot tenir la nostra veu, és recomanant seny que volem que sigui sentida.

Es bo que els folls inspirats blasmin de la contenció i del seny i demanin a tothora descordament i frenesí. Però aquells a les mans dels quals estan els interessos públics i damunt dels quals cau la responsabilitat del que es pugui fer en bé o en mal per al país i les seves coses, és millor que deixin de banda tota mena de deliris — per ben intencionats que siguin — i procurin que la seva actuació en assumptes com aquest en els quals el que cal és tocar de peus a terra, sigui com menys exposada al fracàs millor.

JOAN CORTES

Un gran pas vers el cine en relleu
URQUINAONA
DEMA ESTRENA
Film tot ell en tecnicolor
LOS CRIMENES del MUSEO
LIONEL ATWILL
FAY WRAY
y
GLENDA FARRELL
DIRECTOR MICHAEL CURTIS
VARNER BROS. FIRST NATIONAL

TEODORO & Cª
...o l'escola del bon humor

IRUSTA · FUGAZOT · DEMARE
en
BOLICHE
OPERETA HISPANO-ARGENTINA
distribución ORPHEA FILM

CONTINENTAL
Claris, 5. - Telèfon 19763
BARCELONA

BOLICHE
OPERETA HISPANO-ARGENTINA
IRUSTA · FUGAZOT · DEMARE
distribución ORPHEA FILM

COLISEUM
L'ÚNIC
L'INCOMPARABLE
GEORGE BANCROFT
en
EL RETADOR
con WYNNE GIBSON
Es un film PARAMOUNT
DOLÇ com un poema
APASSIONANT com una novel·la d'aventures
HUMÀ com reflex que és de la vida mateixa

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

L.-C. Soula a Barcelona

Pel fil del telèfon s'escola una conversa: «Sí; ja és aquí; s'estatja al Colon; de vuit a nou, sortint del Palau...» I de vuit a nou del vespre de diumenge passat, en un dels salonets del Colon estrenyíem la mà d'aquest home cordial i generós que es diu L.-C. Soula.

Soula, per la majoria de la gent, és un nom i no res més; per al catalanisme, Soula ja no és un nom, sinó una concreció; per als qui han hagut de recórrrer a l'exili a causa del catalanisme, Soula no és un nom ni una concreció, sinó un port de refugi. Déodat de Severac conquerí Soula a la música catalana i la música catalana l'ha incorporat al catalanisme. D'ací, tal vegada, que Soula no esperi la renaixença espiritual de les terres franceses d'Occitània a través d'uns Jocs Florals, com en el cas de Catalunya, sinó a través de la música popular, de la qual és un entusiasta a tota prova.

«De vuit a dos quarts de nou, sortint del Palau...», l'escapçall de conversa telefònica és, fet i fet, una prova de l'entusiasme que sent Soula per la nostra música. I ho és, perquè Soula ha avançat d'un dia la seva arribada a Barcelona amb el sol desig d'assistir al concert que en homenatge a Nicolau l'Orfeó Català desgranà diumenge.

Soula és fill de Foix i resideix habitualment a Tolosa, on va bastint la seva personalitat científica tant com a biòleg d'envergadura, com a pedagog. Professor agregat de Fisiologia i professor efectiu de Farmacologia a la Facultat de Tolosa, el nom de Soula ha aparegut a l'Institut Pasteur de París com a candidat per la vacant de Delézenne, i al Collegi de França per a ocupar la vacant del professor Gley. Debades. Soula sap prou bé que trucar a la porta de les grans institucions de París és trucar debades. Perquè les portes de París no s'obren gairebé mai als provincians, per sòlids que siguin els seus coneixements, per grans que puguin ésser els seus mèrits.

L. - C. Soula

París? *Je m'en fous!*, em deia l'estiu passat a Sant Feliu de Guíxols. «No és pas a París on haurien de girar els ulls els meus companys, sinó a Barcelona.» Insòlit, no?

Soula estudià a Tolosa. Home de laboratori, la guerra li caigué com una bomba — i valgui el mot — i fou enrolat com a metge de batalló a Verdun, d'on sortia més tard per córrer als Alps llavors que el front italià menaçava esfondrar-se. Soula és l'antítesi del militarisme. Diu que mai no sabia ben bé si l'uniforme que duia pertanyia al seu cos o si es vestia amb robes de cossos diversos. Passada la guerra es reintegrà al seu laboratori i a la seva obra científica, i amb ella i a través d'ella, a la dignificació de les terres d'Oc, somni daurat de la seva vida.

I, a més a més de la seva obra científica, Soula ha fet obra literària: *La poésie et la pensée de Stéphane Mallarmé: essai sur le symbole de la chevelure* i *Essai sur l'hermétisme mallarméen.*

Soula és un entusiasta de la nostra sardana. Ell és qui ha fet possible que a Tolosa hi arribessin les nostres cobles, i la seva primera preocupació, des que ha estat nomenat Director de l'Institut de Cultura Física, anex a la Facultat de Tolosa, ha estat la d'enrolar-hi un professor... de sardanes. Per la sardana en tant que dansa? No pas ben bé; per la sardana en tant que música, és a dir, en tant que vehicle de renaionalització de les terres d'Oc. Jo me'l mirava, dimarts, en el sopar íntim que li dedicava el Dr. Leandre Cervera, mentre s'embadalia, bo i menjant, amb les sardanes que per la ràdio sentia. Era una mena de festa major per ell i per tots nosaltres, un pessigolleig sentimental molt difícil de descriure i molt difícil d'evitar.

Catalunya és un nom familiar als llavis de Soula. I alguna cosa més que un nom. Tots els llibres que s'han escrit després de la dictadura historiant els fets anteriors i posteriors a Prats de Molló, recullen una reunió d'exiliats que es va fent cèlebre; el lloc de la reunió era, cal dir-ho?, al domicili de Soula.

Soula fou al seu temps un dels animadors del moviment intellectual mundial contra la dictadura de Primo de Rivera. Amb el professor Gley i la comtessa de Noailles signà en primer lloc el manifest de protesta contra la destitució dels professors de la Universitat Nova.

El capítol corresponent a la batalla de Muret, de la *Història Nacional de Catalunya*, l'escriví Rovira i Virgili en el mateix laboratori de Soula, a Tolosa, justament davant una finestra que s'obre davant una placa que senyala, amb una llegenda molt forta, el lloc on caigué mort d'un cop de pedra Simó de Montfort. Si altra cosa no, és aquesta una dada curiosa.

Soula, que no s'ha cansat mai de crear entitats musicals i publicacions patriòtiques, ni ha negligit l'ocasió més minsa per a relligar-se més i més amb l'obra patriòtica de Barcelona, a l'anunci de la creació d'una gran revista de medicina com és *La Medicina Catalana*, ha desplegat tota la seva activitat d'home de ciència i de patriota perquè *La Medicina Catalana*, de Barcelona estant, i en llengua catalana, sigui considerada per totes les terres d'oc francesa com l'indiscutible exponent de la ciència racial.

Soula és hoste de Barcelona per tota aquesta setmana. Els qui han trobat en ell l'amic, el mestre i el pare, saben tota la valor que té pronunciar aquestes paraules tan simples: Soula és hoste de Barcelona...

JOSEP MIRACLE

ESTEVE RIERA
Confiter i Pastisser
Pa de luxe
RAMBLA DE CANALETES 9 i 11.
CARRER DE MALLORCA 307 i 309:
PORTAL DEL ANGEL, 18
BARCELONA

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

ELS LLIBRES

Carles Sindreu, *Darrera el vidre*
(L'Amic de les Arts)

Una adolescència ni malalta ni vigorosa, absolutament burgesa i més aviat adormida entre les fulles grisoses i el panorama groguenc de la Barcelona de 1915, és el contingut d'aquest llibre de poemes de Carles Sindreu.

El títol *Darrera el vidre* ja indica lleugerament aquest caràcter de lírica deshumanitzada. Des de darrera el vidre el poeta no té altre contacte amb la natura que el contacte amb el gebre, tan poc natural, tan poc plaent per als homes, que traspassa la transparència del cristall. No arriba a l'ànima del poeta ni l'ample batec del vent damunt les fulles del seu panorama, ni l'embranzida de les flors, que només esguarda vidriosament, quan intenten abastar el propi perfum. El vidre que té al davant priva al poeta de totes aquestes sensacions. Més que lírica deshumanitzada atinaríem a anomenar-la lírica mancada d'instruments de percepció. Una pura percepció visual d'un paisatge monocromat i encara una mica destenyit darrera el vidre, nodrirà la vida lírica del poeta.

El poeta intenta presentar-nos emocionadament aquest paisatge una mica àrid pertanyent potser al corrent localitzat i una mica *demodé* d'una època. Però el presenta amb termes ben distints dels seus companys de paisatge. Aquí hi ha la forma cantelluda i irregular (potser tan negligida que no és ni forma) i el cultiu de la image visual enterament morbosa. La forma d'expressió poètica de Carles Sindreu no sabem si és la superació d'una forma d'expressió poètica concreta, estudiada i practicada, o bé si és simplement l'inici d'una expressió poètica sense cap norma, negligida i per a la qual no és necessària cap pràctica. Amb aquesta forma sembla que els versos no obeeixin a cap imperatiu de l'emoció ni de l'expressió del poeta, ans a un prejudici de l'autor i del tipògraf. Hi ha, en el llibre de Sindreu, un percentatge molt elevat de versos aguts i breus que fan perdre sovint el fil i l'emoció del poema, amb un lleu martelleig persistent. Aquesta forma no és subjugadora per a uns temes de madrigal com els de *Darrera el vidre*; i si obeeix simplement a un desig de modernitat, els temes de madrigal la destorben. Altrament l'existència i la plasmació d'una lírica d'emoció tan controlada de les petites coses ciutadanes ja l'impossibilita de cenyir-se a una moda i a un corrent. Els madrigals sempre es fan igual i cap fulla d'àlbum, que és on els madrigals s'estatgen avui dia, tindrà una posseïdora que vulgui tolerar aquest martelleig fabricat al voltant d'uns temes d'adolescència. Aquesta contradicció entre la forma i el fons de Carles Sindreu dóna la impressió d'un fals modern. Fals modern perquè no abasta l'essència d'una modernitat o de l'actualitat; n'abasta solament els accidents, des de la forma d'expressió verbal fins a la tipogràfica. L'absència dels signes de puntuació està en consonància amb l'absència d'un ritme concret. Es — la data 1916-1920 en què fou escrit el llibre acaba de situar-nos—més que no pas poesia moderna, poesia «modernista», amb totes les característiques de l'escola.

Pot fer-se una crítica global del llibre de Sindreu? Evidentment, no. L'adolescència de Sindreu no ha fet pas un llibre uniformat que mereixi una crítica global. Evidentment la tònica que hem assenyalat pesa més que cap altra i pren una part de l'obra més extensa. Però hi ha diverses poesies que s'aparten d'aquell to, especialment per la forma; i cal assenyalar-les:

* *A mitja tarda arriba el capellà*
Amic de l'estorer vermell de cara
Com cada tarda m'ha esguardat. Suara
La minyona em portava el berenar
Com ahir i com demà

* *De vegades segons com poso els ulls*
En passar el ciclista amb les paneres
Se li pleguen les rodes com ulleres
Només el temps de decantar els ulls

* *Quan fan ombres xineses les botigues*
la meva mare em dóna el cartipàs
I vaig illuminant postals antigues
Sota la llum groga del gas

entre d'altres.

No tenim cap partit pres. Es en aquests fragments — on el pàllid paisatge de Sindreu ressuscita com en una pintura en una forma pàllida també i senzilla — on hi ha l'essència poètica veritable. En la resta aquesta essència queda desfigurada per molts prejudicis

IGNASI AGUSTÍ

LA PRIMERA NOVEL·LA CATALANA DEL SEGLE XIX

"L'Orfaneta de Menargues"

Abans de la restauració dels Jocs Florals (1859), apareixen a Catalunya un estol de versaires que, a la manera de Rubió i Ors, agafen un pseudònim trobadoresc. Pau Estorc (Lo Tamboriner del Fluvià), Josep Subirana (Lo Almogàver del Montseny), Albert de Quintana (Lo Cantor del Ter), Francesc Morera (Lo Cantor del Francolí), i encara molts altres. Aquell període és representat en la primera antologia moderna, la qual devem a Antoni de Bofarull: *Los Trobadors Nous* (1858). Les produccions d'aquests autors no tenen altre mèrit que el de l'exemplaritat. Van ésser aquests versaires els que obriren les possibilitats de la Renaixença; per això, en la polèmica de Víctor Balaguer — que volia fer arrencar la Renaixença dels Jocs Florals — amb altres escriptors i crítics, aquests adduïren el fet de la tradició poètica que àdhuc possibilità l'èxit dels Jocs.

Portada de «L'Orfaneta»

La novella, però, no trobava un sol conreador. El mateix Josep Subirana, escrivia l'any 1855 al seu amic Pau Estorc: «...Oh, no és tot u escriure en català quatre versos, o servir-se en tot i per tot d'una llengua tenint que oferir-la en prosa viva, ben viva...» I és que en aquell moment de vacillacions, hi havia la tendència de creure que la llengua nostra únicament podia adaptar-se a la poesia. Anys més tard, després d'haver-se creat (Jocs Florals, 1862) un premi a la millor composició de prosa catalana, Mossèn Jaume Collell encara clamava des del periòdic *Lo Gay Saber*, en un article titulat *Cantem massa i parlem poc*: «No n'hi ha prou de poesies per formar una literatura en tota l'extensió de la paraula, és necessari, a més, escriure en prosa i sobre diferents gèneres, perquè sigui complerta i ben marcada la fesomia literària d'un poble.»

A Antoni de Bofarull es deu la primera novella catalana de la Renaixença: *L'Orfaneta de Menargues o Catalunya agonisant.* Bofarull trobà la inspiració de la seva obra en la nostra història. En restaurar la tradició interrompuda en *Tirant lo Blanch*, l'autor, d'entre la boira dels anys, destrià un episodi i bastí la novella. La influència de Walter Scott, que tant havia penetrat en el primer cenacle romàntic de casa nostra, és viva en l'obra de Bofarull; el pensament poètic de l'autor escocès havia d'inspirar aquesta primera novella nostra, pastada en la llengua romàntica i amb les figures reals i simbòliques de la Catalunya de Ferran d'Antequera. Menéndez y Pelayo ha dit: «*Cuando se haga la historia del influjo de Walter Scott, que fué mucho más extenso que el de Byron en el romanticismo español, habrá que señalar a Barcelona como uno de los principales focos de esta literatura.*»

L'amor a les coses nostres, característica de Bofarull, és la primera força inspiradora de la seva novella. El mateix diu en el pròleg: «Molts anys fa que sento amor per les coses de Catalunya, en termes que aquesta passió és, sens dubte, la més antiga, la més constant i la més creixent que alimenta mon cor.» Es això, precisament, el que fa escriure-li l'obra en català i el que l'encoratja en el difícil camí de la feina començada. L'anarquia ortogràfica, els castellanismes, la manca d'una gramàtica, la interpretació personal de qüestions filològiques, feien quasi impossible en aquell moment escriure una novella en català; Bofarull, no obstant, sap superar totes les dificultats. Fou tan gran l'estudi que de la nostra llengua va tenir de fer Bofarull per escriure *L'Orfaneta de Menargues*, que d'aleshores arrenca el seu treball filològic publicat l'any 1864: *Sistema gramatical y Crestomatía de la Lengua Catalana*, que no tenia altra finalitat que el d'oferir un mètode, bo o dolent — deia el mateix autor —, però preferible a no tenir-ne cap. Encara reclamava dels lectors, si no res més, indulgència. «Me la mereixo — afegia — per la virtuosa constancia que representa haver escrit aquest *Sistema*.»

Bofarull, en escriure *L'Orfaneta de Menargues*, vol restablir els fets mal coneguts de la nostra història a la veritat. Per aconseguir-ho, s'acull als textos de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i pot, d'aquesta manera, estergir en la seva novella els personatges i els costums de l'època. Aquest és el seu orgull; tant, que deia li agradaria ésser criticat en aquest aspecte, perquè, com Chateaubriand amb *Les Martyrs*, ho justificaria tot amb notes precises. A més a més, l'obra de Bofarull marca una ànsia de catalanisme autèntic.

La figura dissortada del Comte d'Urgell apareix en un ambient poètic i pren relleu captivador; Sant Vicenç Ferrer és apreciat justament en el caire de la conxorxa del Compromís de Casp, el qual, per primera vegada, és vist, no pas com un testimoni d'abnegació dels catalans, sinó com intriga diplomàtica per a desfer la independència de Catalunya. Aquests trets de la primera novella catalana de la Renaixença van desplaure. L'ambient provincià de la Catalunya del segle XIX va contribuir-hi força. El mateix Milà i Fontanals aprecià severament Bofarull pel retrat psicològic de l'Infant de Castella i pel menyspreu amb què tracta en alguns moments Sant Vicenç Ferrer, «*...al insigne varón que es una de las mayores y más puras glorias de nuestras provincias.*»

Es tanmateix coincident que Catalunya, en retrobar el camí de la seva personalitat nacional i en rependre el conreu d'aquest gènere literari, segueixi la tradició de *Curial i Güelfa*. Rubió i Lluch remarca que *Curial i Güelfa* s'allunya del to corrent de la novella cavalleresca. L'atmosfera de cosmopolitisme fals i fantàstic on mai no queda determinat el lloc d'acció, no és pas la característica de *Curial i Güelfa*; ben al revés, els cavallers porten noms gloriosos de la història. Són Pere de Montcada, Ramon Folch de Cardona i, sobretot, la figura central i llegendària del rei Pere. En *L'Orfaneta de Menargues* també hi ha la figura poètica de Jaume d'Urgell i els personatges més influents d'aquella època de la nostra història. *Curial i Güelfa* — diu Rubió i Lluch — ens proporciona el plaer de tenir a la nostra literatura una novella que podríem dir-ne patriòtica. Bofarull, quatre segles més tard, en rependre el conreu d'aquell gènere literari, sense saber-ho, agafa com l'autor de *Curial i Güelfa* un motiu nostre, nacional, i d'entremig de l'ambient, adés llegendari, adés real, crea la seva Orfaneta, ingènua heroïna de la primera novella de la Renaixença.

J. M. MIQUEL I VERGES

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GR GEES POTEN I LS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastons orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.
Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxin resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA.—Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

Darreres novetats franceses:
André Maurois: Edouard VII et son temps.
Ernst-Robert Curtius: Bàlzac.
Librairie LOUIS BERGÉ
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

OBRA NOVA
LA ROSA DE CRISTALL
Poesies per
JOSEP M.ª de SAGARRA
Preu: 5 pessetes
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

FIGURINS
MODES D'HIVERN 1933-34
Revistes Franceses, Americanes, etc.
Grans salons amb taules d'exposició
Entrada lliure
Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

L'actualitat artística

Dàrius Vilàs

Cada tardor Dàrius Vilàs baixa del Pirineu amb una provisió anual de pintura.

Així que els blats treuen el nas arran de terra, les muntanyes, els arbres, les valls i els rius ja l'estan esperant.

Vilàs, que és un gran infant i que té el do de l'afable amabilitat, tot és arribar-hi que el primer que fa, tot just ha deixat les maletes, és anar a veure els seus estàtics amics i prometre'ls una pintura.

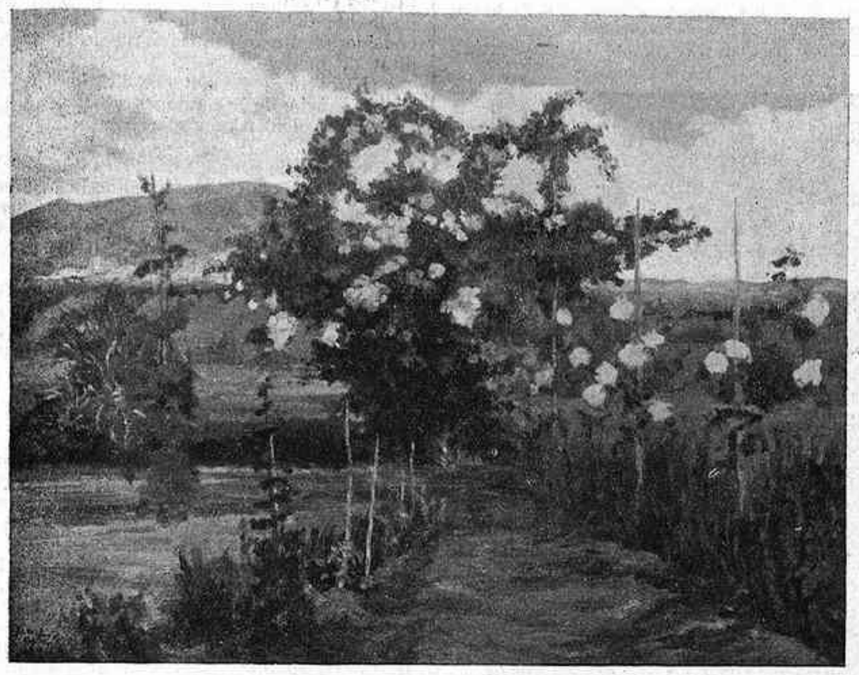

Díaz-Costa — «Els rosers florits»

De mica en mica han arribat a una profunda amistat i a una comprensió formidable, i Vilàs ja pinta el Pireneu com si retratés un de la família.

Vindrà un dia que Vilàs, sense adonar-se'n, deixarà al mig de la sala de l'exposició una maqueta del Pireneu en la qual hi haurà tot el procés de la seva vida de paisatgista.

La repetició de l'estudi li ha concedit una superació progressiva en la qual ha anat arrodonint la seva obra, fent-se seus tots els problemes i anant-los eliminant francament.

Aquesta vegada ha vingut un Vilàs fresc, sadollat d'optimisme, entusiàstic de color.

Crec que Vilàs és un pintor que té la virtut de poder fer coses suprimint tot èmfasi pictòric. Els seus quadros són fills d'una expressivitat molt simple, molt noblement natural.

La seva manera franciscana el condueix a treballar sense enfarfecs de cap mena, sotmetent-se al model sense exigir-li determinats efectes ni volent-li treure un suc d'orgulls.

Contenir-se davant un panorama com el que Vilàs veu durant cinc mesos de l'any, de filigranes i de grans elucubracions, és un valor que pren volada si es pensa per un moment on podria arribar la fantasia d'algun dels nostres pintors actuals.

I com que en la pintura l'honradesa descriptiva i la subjecció al natural encara compten, el fet que Vilàs pinti com ho fa ha d'ésser objecte perquè es remarqui i es faci constar la seva integral posició de pintor paisatgista.

En aquesta darrera exposició, les obres penjades admeten una sèrie de visites que no decauen en interès.

Cada tela té un encant propi, en el qual i en diverses categories, poden classificar-se tots els ressorts de la bona pintura.

De color, composició i concepte, prenen tons nombrosament variats, en els quals s'adverteixen unes situacions diríem-ne d'avenç que potser no s'havien vist tan repetides anteriorment.

Dàrius Vilàs, que tan pintor és ara com fa cinc anys, en aquesta col·lecció que exhibeix actualment, ha recopilat les ensenyances que s'ha administrat i que aplica amb la desimboltura del que insistint lentament veu altres camins, àdhuc més sintètics, per explicar-se amb la mateixa loquacitat.

Obté allò que de sentimental tenen les terres del Nord català, amb una ponderació molt fina, apartat del tòpic, situant en la tela una general imposició poètica molt lliure.

Quan el seu model s'ennuvola, les boires passen baixes i ve que és imminent el ruixat, no s'apodera de l'elegia i no dóna al quadro cap terror.

Ho tracta amb la senzillesa de l'home del país que com antídot del fenomen meteorològic pren el remei primari de dirigir-se a casa i treure triomfalment la panacea del paraigua.

Amb això vull dir que Vilàs no és afectat ni vol afectar ningú per mitjà d'una facilitat emotiva.

Sempre serè, disposat a no trair-se mai, porta cada tardor del Pireneu uns documents exactes, de característiques que són les que ens pertanyen i en els quals els efectes de pintor, com hem dit repetidament, són immillorables.

Díaz-Costa

Mentre la nostra terra produeixi tipus així, podrem anar sospirant per la consecució de la teoria de Francesc Pujols quan parla d'una hegemonia catalana.

Un bon dia, Díaz-Costa volgué ésser pintor.

Trobà en el que el voltava una predisposició, li féu l'efecte que només calia voluntat, un tros de tela i una col·lecció defectuosa de tubs. Com l'antic guerrer, Costa es plantà davant la pintura disposat a barallar-se amb tot i tothom.

Així que el sol es desvetllava, ja estava a punt. D'aquell temps no deixà cap carrer ni cap suburbi sense dir-hi la seva.

Pels camps del Clot i Sant Andreu, passà veritables angúnies. Els gitanos que jeien per allí esdevingueren els seus únics crítics. El rebentaven, li feien veure que s'equivocava. Díaz-Costa, però, portava el foc de l'afició. Total, que s'hi feia un tip de riure o bé retratava els gitanos.

D'aquesta època immensa n'adquirí el tremp.

Primerament era un bàrbar pictòricament parlant. Feia l'efecte d'acabar a bufetades amb els arbres, amb els núvols, amb tot el que poc o molt es resistia a ésser pintat.

Lentament posseí la traça. Díaz-Costa es va refinar un bon tros. Ja anava a pintar amb una flor al trau de l'americana.

Després, ja adquirides les dots de l'elegància, Díaz-Costa s'ha trobat que pinta bé, que està definit i que la seva obra és la idònia de tot artista autodidacte que té als ulls totes les virtuts artístiques de la raça.

En aquesta seva exposició a la sala Barcino demostra que s'ha assentat. Que s'ha calmat el furor volcànic que l'animava, que està en plena època d'aburgesament espiritual.

Abans requeria la força de la força mateixa; avui ja la porta de propietat i la introdueix en totes les coses.

Així, repetim-ho, ja se li pot donar amb tota la justícia el cobejat títol de pintor.

Les obres que exposà dissabte passat són equilibrades, amb un temperament excellent, en les quals ha passejat totes les facultats tècniques i morals.

S'endevina de seguida el lloc on ha sentit bategar amb més intensitat el seu sistema receptiu; aquí és on profunditza, on treu en clar un grapat de belles interpretacions i on amb una mica de constància que s'observi denota un esperit dotat per a percebre i expressar les delícis naturals.

Pot anar molt més enllà. Té tota la fe íntegrament conservada dels començos, guarda una joventut dinàmica a més no poder. Tot fa preveure, doncs, que Díaz-Costa un dia s'adonarà de noves coses, i en rebre-les, empaitar-les i aconseguir-les, veurem el pintor de sempre que se les ha ficat a la butxaca i que dirà, rient sorollosament, que ha vençut una altra vegada.

ENRIC F. GUAL

Intimitats ceràmiques

De París estant, vaig decidir fer una exposició a Barcelona. Per tal de guanyar temps i acceptant els oferiments de l'amic Manuel Reguant, propietari-director d'una fàbrica de productes refractaris i gres, vaig enviar 500 quilos de pasta de gres i els dibuixos de les formes que el seu torner Dionís Peralta havia d'executar.

El meu projecte era arribar, trobar els gerros escaldats i a punt d'esmaltar, posar-me a treballar d'acord amb els estudis que per endavant portava ja resolts, i finalment exposar al cap d'un mes. Aquesta activitat i aquesta preparació intelligents, es veu, però, que no eren per a mi. Contra les meves prevencions, tot fallà: la terra arribà amb retard, jo vaig arribar massa d'hora. Resultat, que els gerros els estaven tornejant, cosa que hauria pogut fer jo mateix, per bé que el torner d'En Reguant ho faci millor que jo.

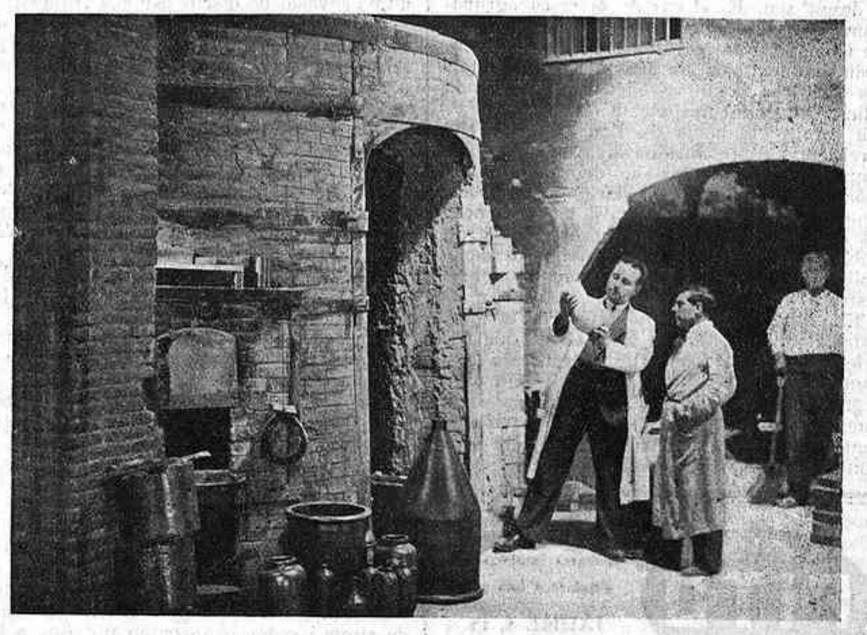

Manuel Reguant i l'autor examinant un gerro

El treball continuà. S'escaldaren les peces, les vaig esmaltar, s'enfornaren i vingué la vaga del ram de la construcció, del qual també formaven part els ceramistes. I vet ací que des del 17 d'abril, que començà la vaga, fins el 14 d'agost, data en què s'acabà, em vaig veure obligat a estiuejar pels dolços indrets de la Catalunya gran.

Represos els treballs, la fornada de vuitanta gerros, la qual s'havia esperat quatre mesos dins el forn, sortí feta a trossos. La molturació massa fina de la pasta, la contracció excessiva de l'esmalt i el tornejat són les causes sobre les quals el ceramista declina tota responsabilitat per no haver-se-la de carregar ell mateix.

Calia recomençar-ho tot. El temps, però, s'havia escurçat; gairebé ja no en quedava per a estudiar pastes noves amb materials d'ací. L'amistat d'En Francesc Elias, el qual havia cuit unes obres seves en la mateixa fornada, féu que aquest em cedís la fórmula de la seva pasta, menys fina, però més pràctica per a aquelles circumstàncies.

I tot seguit s'executaren els nous gerros, els quals s'exposaran el dia 2 de desembre, si la fornada que s'obrirà el dia 1 del mateix mes ho permet.

Molt útil m'ha estat la col·laboració de Manuel Reguant, el qual ha dirigit les fornades adaptant-se a les necessitats dels meus esmalts. Els seus coneixements i la seva bondat són factors principals en la realització d'aquests gerros, els quals s'exposaran a can Parés. Inútil de dir que en llur definitiva realització, el que això escriu ha procurat fer-hi viure l'emoció artística que anima el seu esperit, car la diferència que hi ha entre la ceràmica industrialitzada i l'artística no és altra cosa que l'expressió d'una emoció per mitjà de les qualitats.

En les ceràmiques artístiques industrials — parlem de les bones — hi són expressades les troballes de bon gust i de sensibilitat que en la ceràmica d'art han aconseguit plasmar-se, així com les troballes d'ordre tècnic. Passa, però, que l'exercici mecànic i repetit d'aquesta plasmació acaba guanyant de perfecció tot allò que perd en emoció creadora.

En les unes, la fredor que ha de tenir sempre la ceràmica ocasiona una absència de vida, i en les altres, el foc que és allò que els ha transmès la vida, hi és sempre present, malgrat les imperfeccions que puguin tenir.

L'art ceràmic és, per excellència, un art sensual i líric. Si l'artista ceramista no arriba amb les seves obres a fer visible la seva personalitat, és perquè resta esclau de la tècnica.

En ceràmica, això passa molt sovint, car els coneixements que se'n tenen són més extensos cada dia; car si a l'artista que té alguna cosa per dir el major nombre de mitjans d'expressió representa per ell una facilitat, al ceramista que ho és solament d'ofici, els mitjans se li tornen resultats, i d'ací el parentiu de les ceràmiques atístiques de tot arreu.

La ceràmica d'art és limitada actualment a personalitats individuals o a manufactures nacionals, les quals prenen el to per la qualitat de llurs productes i els artistes de les quals són més aviat els tècnics que els decoradors. Aquesta ceràmica, repetim, és un art concentrat que posa contínuament a prova els nervis dels seus seguidors. I consti que això no vol ésser, de cap manera, una excusa per a les seves falles. Les obres de totes les arts compten pels resultats, i és sobre aquests que cal judicar.

S'ha parlat molt de les sorpreses del foc, però s'ha dit poc o gairebé res — i cal que això se sàpiga —, que per als bons ceramistes el foc no pot donar altres sorpreses que les desagradables.

El resultat sempre és inferior a l'obra concebuda. El foc s'interposarà sempre entre l'obra i l'artista. Aquest mai no tindrà prou miraments per aquest element del qual depèn la perfecta realització de la seva obra. El foc no fa més que sancionar els errors i permetre l'eclosió dels encerts. Quan treballa pel seu compte, pot donar-nos coses belles, com la naturalesa ens dóna els minerals; mai però la vida que l'home amb el seu poder de creació hi projecta.

Dionís Peralta

Si avui hem gosat parlar del nostre art i de les nostres obres, és perquè ací, a casa nostra, són poc conegudes aquestes activitats artístiques; i tenim companys ceramistes als quals creiem també éssers útils divulgant l'essència d'aquest art.

Ara bé, si les obres que oferim al públic no s'avenen amb el que diem, la culpa serà del ceramista i no del comentarista.

Aquest darrer recolza en massa coses positives per equivocar-se, mentre que el primer ha de comptar amb el foc, element del qual, com acabem de dir, hom no pot refiar-se mai. I pel contrari, dissortat del ceramista que deixi d'ésser-li fidel.

En aquest art, com en els altres també, però en aquest d'una manera més viva, hi trobarem sempre el reflex dels problemes humans de la nostra vida quotidiana.

Per això ens l'estimem tant.

JOSEP LLORENS I ARTIGAS

Els nous decorats del Liceu

La incorporació de Falla al nostre primer teatre líric és un acte d'una real importància.

Sembla que en aquesta encara nova hora republicana s'ha desfet un tupit vel que tapava un grapat de valors nacionals, ex-sinònims de la pandereta monàrquica.

Es un punt de vista molt personal, però tot el falsament immiscuït a la vida espatat que li fa advertir la trampa. Té molt de pur. Sense desvetllar-se-li una situació adient, aquest personatge no ruthà, té el perill de quedar aturat i fulminat per un estroncament de les seves facultats heretades per una tradició inamovible.

La Junta del Liceu deu haver-hi pensat. Deu haver-se adonat que en els fons no hi ha pas solament una bellesa epidèrmica de nyola sota el cabdillatge del darrer rei es girava d'esquena a tot el que fos comprensió de la bona.

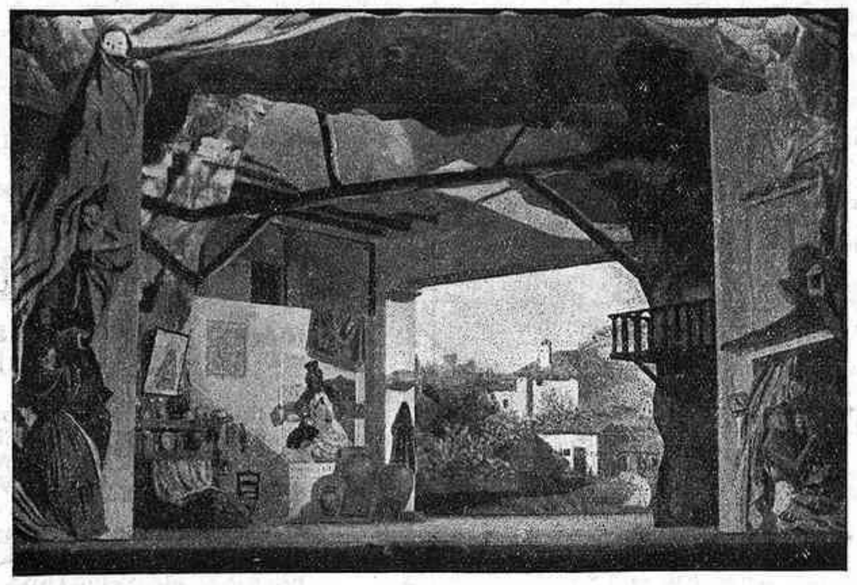

Campmany—Decorat per a «El amor brujo»

Hem dit que per obra i gràcia del nou estat de coses polítiques això s'ha ensorrat i ara aquesta entrada al Liceu d'una successió de belleses sud-peninsulars ha adquirit un interès artístic absolutament deslligat de tota concomitància suspecta.

La vida pletòrica d'inquietuds del personatge de Falla, aquest gitano impertèrrit que és un home de Garcia Lorca ilustrat per la corda de la guitarra del gran músic gadità, té actualment la consagració popular.

Havia anat molt acompanyat de velleitats espanyolistes en el sentit *ancien régime* adquirides pel veïnatge de la vella aristocràcia que el treia a passejar per anar als toros i per ensenyar-lo als estrangers com un ninot automàtic que es rabejava amb la supina ignorància, que no tenia res en el seu interior i que era un dels pàries de l'Espanya de les conquestes. Ara han guanyat, per obra de Falla i de la democràcia.

El veiem com a un representant d'una raça universal, localitzada al sud d'Espanya, on ha creat un ambient molt a tenir en compte en els moments de la revalorització de tots els valors populars peninsulars.

Aquest actor, complex en la seva psicologia, propietari d'un devessall inestroncable de matisos patològics, figura construïda sobre morbosismes, desdibuixada per tota mena de revolucions internes, sempre coronada d'un nimbe exaltat, allucinat per una ingrata grandesa espiritual, necessita un complement ineludible.

L'estrany home del Sud — s'entén, el que surt en l'obra de Falla —, és un home que ho ignora tot. Té però una rara sensibilicoreografia, ni uns esgarips d'improvisació.

Deu haver cregut en l'obligació que tenia de presentar un teatre nacional amb l'esplendidesa que comporta aquest art andalús que és, ben mirat, una de les coses amb prou categoria per entronitzar-se a tot el món.

D'aquí provenen els feliços encàrrecs dels decorats a artistes que han penetrat l'afer amb una justa visió literària i musical. Altrament hauria sorgit l'espanyolada.

Els decorats que d'*El Amor Brujo* ha pintat Campmany són la síntesi d'aquest món, si es vol malaltís, però formidable.

Penetrar en l'esperit de la dansa, saber-ne extreure l'immarcescible, el que en el seu punt té aquell valor universal del qual hem parlat, és una labor que Campmany ha depassat superiorment.

El teló curt és l'obra arreplegada en quatre figures i un ambient.

En ell hi ha l'explicació de la nigromància, de la tragèdia, del fanatisme, de la misèria lírica, de l'estoicisme de la raça...

Posa en l'esperit l'interrogant obert del que pensen, del que canten, del que ballen.

Quan l'orquestra col·labora per aclarir aquests punts i per sobre l'escena l'àgil fantasma del Sud va tensant les ànimes i congriant l'atmosfera amb les passions, els fetitxismes, la influència mora de l'Albaicín, és quan s'observa el mèrit de Campmany d'haver creat amb els decorats l'embalum anímic que predisposa a compendre i que contribueix fantàsticament a compenetrar-se amb aquests elements espiritualment anàrquics i trossejats que són els parents de Falla i als quals ha posat el vestit més honorífic que mai hagin posseït a través de tots els seus comentaristes.

E. F. G.

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

SYRA

Dissabte, 2 desembre

Inauguració de l'exposició del pintor

PERE DAURA

BUSQUETS

MOBLES

Actualment Exposició Aquarel·les J. CIVIL. Visiteu Noves Sales de Mobiliari models moderns - PASSEIG DE GRACIA, 36 - TEL. 16825

(c) Ministerio de Cultura 2006

MUSICA I RADIO

Els artistes i els discos

Han estat els discos els que han pogut donar un valor universal a molts intèrprets que sense els enregistraments no haurien pogut ésser coneguts més que per un cercle relativament reduït dels que conreen una determinada especialitat. Amb la radiació, demés, s'ha eixamplat encara la difusió de l'anomenada d'aquests artistes, arribant a tot arreu i fins i tot, de vegades, en contra de la voluntat de l'oient, que, si no li plau el gènere que escolta, rep la seva influència a despit seu. Es el cas de diverses agrupacions com la Simfònica de Filadèlfia, de la de Chicago o de la Filharmònica de Berlín. Principalment són els artistes instrumentals els que han pogut assolir llur anomenada i fins popularitat mitjançant els discos. D'altra forma els noms de Pau Casals, Fritz Kreisler, Elman, Brailowsky, etc., etc., no haurien estat coneguts sinó del públic filharmònic internacional o al seu país. Ja no els deuen tant els artistes vocals, principalment els divos, puix llur art és apreciat pel gran públic de tal forma que en moltes ocasions l'oient del disc ja coneix el fragment enregistrat.

Els discos, però, han consagrat uns artistes, i no ens referim a aquestes que podríem anomenar celebritats musicals que conreen una música de qualitat. Han aparegut i s'han fet célebres una sèrie de noms que actuen només amb música frívola, i tant ha estat l'anomenada que els han donat els discos, que gràcies a ells poden cotitzar molt llur actuació. Es un cas semblant, però reduït de proporcions, a l'esdevingut amb el cinema, i de la mateixa manera que hi ha *vedettes* i *stars* de teatre, de cinema o de music-hall, s'ha de reconèixer que n'hi ha del fonògraf.

La majoria dels conreadors del jazz americà, Ted Lewis, Smith, Whiteman, si han pogut ésser coneguts a Europa ha estat pels discos, fins al punt que llurs actuacions en el nostre continent han estat precedides d'una invasió de discos per ells enregistrats.

Un cas ben simptomàtic ha estat el dels Revellers, que han tingut al gramòfon gairebé el seu únic camp d'acció, puix la seva actuació dins d'un espectacle ha estat poc afortunada, i és que els enregistraments dels discos donen veu on no hi ha més que una bona escola de cant i treuen moltes falles que d'altra manera se'ns fan massa evidents. Recordeu si no aquella interpretació del célebre vals *Ramona,* d'un contingut melòdic insignificant, o aquell *Blue River* que llur art transfigurava. La mateixa decepció ha produït en moltes ocasions l'actuació davant de públic de l'orquèstra Jack Hylton, i en els discos sorprèn la seva excellent sonoritat i els seus efectes harmònics, sempre tan ben trobats i que plau escoltar.

Un cas contrari ha estat el de Jack Smith, l'artista que va triomfar fa algun temps a París en els millors music-halls, amb uns mitjans que comporten la més estricta simplicitat i defugint sempre de tot el que vulgui semblar concessió a l'espectacle. De cap manera un art a base de subtilitat vocal es podria imposar al públic de music-hall sense la preparació que suposen els discos que s'han pogut escoltar darrerament d'orquestres com les Amstrong, Lewis, tots a base de ritme i reducció instrumental fins a l'estilització més pura.

Molts altres artistes ja coneguts en l'espectacle han pogut tenir per mitjà dels discos una continuació en llurs activitats que d'altra forma fóra difícil obtenir. Ací tenim un exemple ben manifest: és el de Raquel Meller, de la qual encara es poden sentir cançonetes sentimentals per mitjà dels discos, i al teatre, en canvi, la seva veu no arriba al tercer rengle de seients.

Hi ha, per fi, els enregistraments fets amb els nous procediments elèctrics de celebritats i fins i tot d'artistes de música frívola ja desapareguts, que tenen amb els discos la millor consagració de l'art que varen conrear en vida.

J. G.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les Arts Gràfiques
Aguilers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

UNA NOVA PROFESSIÓ CREADA PER LA TÈCNICA

El "mixer" dels sons

Música i tècnica no són dues nocions que s'exclouen? Aquell que, deu o vint anys enrera, hagués parlat en la mateixa frase del ritme genial d'un *scherzo* de Beethoven i d'una membrana magnètica, s'hauria arriscat, sens dubte, a ésser tractat com un faceciós o com un boig. D'aleshores ençà, les coses han canviat força. Les audicions íntimes del disc i de la ràdio han esdevingut rivals de les de la sala de concerts; àdhuc el film sonor — recordem només un dels exemples més brillants, *L'Opéra de quat' sous* de Brecht i Weill — ha començat a tenir aspiracions serioses en el camp de la música.

La cabina de Ràdio Associació

Estem convençuts que la perfecció de la tècnica radiofònica d'avui dia, admetent un alt grau de perfecció en la reproducció musical, no és ni un atzar ni una invenció mal intencionada dels *businessmen* americans o alemanys. Tot al contrari, veiem en aquesta transformació fonamental de la reproducció musical una profunda causalitat històrica. Ens bastarà enumerar-ne els punts més sobresortints: raons econòmiques, que no permeten ja a molts d'entre nosaltres l'assistència assídua als concerts; raons psicològiques: aquests temps agitats, plens de trasbalsos polítics i de combats socials cada vegada més acarnissats, fan néixer en la gent una necessitat creixent de repòs i àdhuc de comoditat; en fi, tota la tendència del nostre temps, que estima el confort i el mínimum possible de trastorn i d'esforç espiritual per a posar-se en possessió del que li agrada. Però al mateix temps veiem un altre fenomen que en certa manera s'oposa a les tendències fins ara esmentades. Volem dir «la puja del nivell històric», de la qual Ortega y Gasset, en la seva famosa *Rebelión de las masas,* ens ha donat la gènesi al mateix temps que la crítica atroç; aquest fenomen, per les idees i les institucions democràtiques, ha donat a tothom els apetits i les pretensions altre temps aristocràtiques. Les mases, per la divulgació de totes les comoditats de la nostra civilització, comencen a tenir guanyat el sentit de la perfecció. Es a un preu baix que hom els porta a casa tots els articles que abans eren considerats com un luxe només assequible a determinades classes.

Avui és la veu de Caruso, l'Orquestra Filharmònica de Viena, el violí de Kreisler, proporcionats a la casa de tothom: la ràdio, amb l'ajuda del disc, ha esdevingut avui dia el més important divulgador de les darreres perfeccions artístiques, a un preu a l'altura de cada u.

* * *

La ràdio té doncs la doble obligació d'ésser sempre interessant, és a dir, de fer conèixer tota l'extensió de l'aspecte contemporani, al mateix temps que donar a les seves emissions la forma més perfeccionada. Avui que la televisió encara no està generalitzada, tot l'efecte d'una audició radiofònica és basat únicament sobre els fenòmens acústics. De la qual cosa resulta que tot el que divulga la ràdio ha d'ésser elaborat i presentat amb la darrera perfecció artística. Això obliga els executants a tocar d'una manera ben clara i escrupolosa, ja que la menor falta, la menor negligència es fa remarcar penosament. En la ràdio — i en això consisteix una de les diferències més marcades entre ella i la sala de concerts o de teatre —, ni el somriure encisador de la cantant, ni el gest impressionant del director d'orquestra, no són eficaços. En la ràdio, el so pur de la música ha de produir la impressió artística sobre l'oient.

Es la personalitat del *mixer,* del *mesclador de sons,* que per la ràdio com per la indústria dels discos i dels films sonors ha estat designada per a vetllar per la puresa de la reproducció. Cap d'aquells instituts que tenen aspiracions culturals i volen estar a l'altura del nivell internacional, no podrà ja en endavant passar-se d'aquest personatge.

El cercle de les seves funcions és ben vast. Li cal encarregar-se al mateix temps de la posició dels músics davant del micròfon; de les condicions de la construcció de la sala (sobretot de la qüestió de l'apagament); de regular l'energia elèctrica de l'emissió; de vetllar per la millor manera de tocar els instruments i de cantar davant el micròfon; de calcular les proporcions acústiques de tota l'emissió. Finalment, és indispensable per a triar els artistes i per a preparar els programes, ja que coneix les millors condicions per a la ràdio. Té doncs, al mateix temps, tasques musicals, tècniques, pedagògiques. Ha de tenir un sentit experimental, així com una veritable passió musical.

S'ha discutit sovint la qüestió de si el *mixer* — que assegut en una part completament separada de la sala de música, controla per una finestreta vidriada els músics i els dóna instruccions, i al mateix temps els escolta per un altparlant — ha d'ésser un músic o un tècnic. Havent estudiat a fons totes aquestes qüestions, durant el meu treball a la gran estació de ràdio de Berlín, he adquirit la convicció que per a la indústria dels films sonors, un tècnic és preferible per al paper de *mixer,* vista la complicació dels aparells tècnics de recepció. En la ràdio, pel contrari, com que l'aparellatge tècnic està separat de la sala, el *mixer* músic és indispensable per tal de garantir una bella audició, la qual, sortint a tots els vents, serà perfecta tant des del punt de vista artístic com tècnic.

Una emissió ben combinada i bellament realitzada, no solament fa célebre l'estació, d'on surt, sinó que significa també una important propaganda cultural per al país d'on prové.

OTTO MAYER

Notes de ràdio

El pla de Lucerna

En vista de la preparació del Comitè consultiu internacional de les comunicacions radioelèctriques, que s'ha de reunir a Lisboa pel setembre de l'any vinent, el Comitè tècnic ha posat per a estudi les sis qüestions següents:

1. Condicions de sincronització o de quasi-sincronització de dues o més estacions amb el mateix programa o programes diferents.
2. Separació de les freqüències de les estacions en funció de l'amplada de modulació, de la banda passant, de la relació del camp considerat al camp interferent, de la profunditat de modulació.
3. Eficàcia de les antenes dirigides.
4. Eficàcia de les antenes *antifading.*
5. Utilització d'una sola banda lateral de modulació.
6. Gràfics de propagació de les ones.

Les respostes dels membres de la Comissió tècnica a aquestes diferents qüestions seran centralitzades al centre de control de Brusselles abans del 14 de gener de 1934.

Per a l'aplicació del pla de Lucerna, les ones inferiors a 1.000 metres no semblen presentar dificultats. Per a les ones llargues, es podria enfocar un arranjament provisional. Es faran experiències quan el pas d'un pla a l'altre, seguint un horari estudiat pel centre de Brusselles, que determinarà les emissions de reglatge durant les nits del 14 al 15 i del 15 al 16 de gener.

A aquest efecte, les estacions europees hauran de cessar llurs emissions el 14 de gener abans de les 23 h., temps mitjà de Greenwich, i efectuar, segons l'horari convingut, llurs emissions de reglatge, en el transcurs de les quals anunciaran, en llur llengua, llur nom i el de llur país almenys un cop cada dos minuts, i transmetran un disc previst. La mesura de les freqüències serà repartida entre els centres de control de Brusselles, Berlín, Helsinki, Mojaisk (U.R.S.S.), Praga, Sesto Calende (Itàlia), Estocolm, Tatsfield (Anglaterra), Varsòvia i Berna. Els resultats d'aquestes mesures seran transmesos immediatament a les estacions interessades. Quant a les mesures de precisió relatives a les estacions que utilitzen ones repartides, el centre de Brusselles se n'encarregarà la nit del 16 al 17 de gener.

A més a més, el Consell ha insistit en la necessitat que cada estació posseeixi un sistema d'estabilització, almenys un oscilador-mestre de termòstat, un onàmetre prou precís per a ajustar ràpidament la seva freqüència, i, per últim, que tingui en compte amb disciplina de les indicacions que seran donades les nits del 15 i 16 de gener.

Pel que fa al desacord produït en la Convenció de Lucerna, que no ha estat aprovada per vuit països entre trenta-cinc, la situació, en conjunt, no ha canviat. Es a dir, els signataris estan disposats a adoptar les noves longituds d'ona, mentre que els que no han signat no volen abandonar les antigues. A manca d'una solució teòrica, es probable que el 15 de gener es trobi un arranjament experimental, basat en el fet que un cert nombre de longituds d'ona han estat atribuïdes a estacions que per ara només existeixen sobre el paper.

Sigui el que sigui, cal esperar la data anunciada. El Comitè tècnic de la Unió internacional de Radiodifusió ha promès de fer l'impossible per tal de trobar una solució pràctica als problemes plantejats per l'adopció del pla de Lucerna.

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Viatge d'exploració donant la volta al món
Hemisferi Austral amb el célebre escriptor
HENDRIK WILLEM VAN LOON
75.000 kilòmetres - 142 dies
Sortida 12 gener 1934 amb el súper paquebot s/s FRANCONIA de la Cunard Line
DEMANI OPUSCLES EXPLICATIUS
Agents Generals per Espanya de CUNARD LINE, NIPPON YUSEN KAISHA LINE

APENDICITIS

—Digui'm, doctor: es veurà, dintre algun temps, la cicatriu?
—Això, senyora, dependrà de vostè.

(*Marianne,* París)

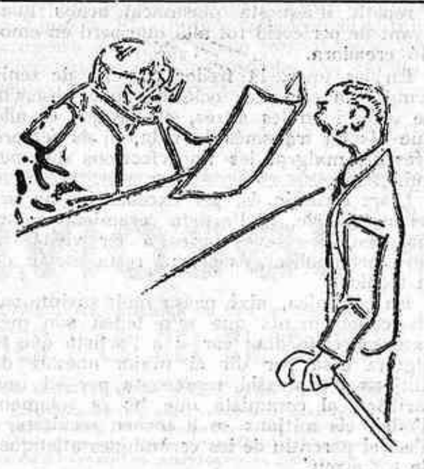

—Segons aquesta fulla, trobo que els seus ingressos són molt petits.
—Jo també!

(*Dagens Nyheter,* Estocolm)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

RIFA

—Això mateix, Enric; rigorosament a mitges. Si trec jo, em compro un auto; si treus tu, em regales un cotxe.

(*Gringoire,* París)

El magistrat. — Tres mesos de presó.
La minyona acusada. — I quins dies em tocarà sortir?

(*Everybody's Weekly,* Londres)

SECCIÓ CAMISERIA
Camises confeccionades des de 12'50
" a mida " 17'50
Pijames confec. Franel·la superior 18'50
Corbates - Guants - Mitjons - Mocadors
Bufandes - Sabatilles - Punt interior

MORIÑIGO
CLARIS, 4 : Camiser especialista
Com en temporades anteriors, presenta el més nou i interessant en articles per a hivern : Gust : Qualitat i Preus limitats

SECCIÓ SASTRERIA
Abrics confeccionats des de 110
Vestits a mida " 160
Batins llana " 40
Guerreres pell i gamussa " 90
Bates llana i seda - Impermeables diversos models

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006